КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкацкара пролетареш, вlашагlкхета!

шинара
17
февраль 1970 шо.
№ 20 (4010).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхахьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

Укх сурта тlа шоана гу химкомбината № 132 цеха лаборантка Пидрушняк Екатерина. Юккъера школа чекхъяьккхача 1967 шера ера кх укхаза баьхна. Хlинэ 4 разряд йолчу говзачу лаборантка дика толамаш долх. Коммунистически къахьегама ударник яхи сийлен цlе еннай цунна дукха ца йоццаш.

С. Хугаева сурт.

БОЛХ БУ, ДЕШ

Дега эгара хьамсарегlа дола цlей доарх! Грозненски машинаьккъа болхлоша сийлахь-воккха беъчча В. И. Ленин ваь бlаь шу дуза да. Цу дезаче ден сийна вахте а этта низ ца кхобеш къахьегаш производстве лакха толамаш доах цар.

Дукха ба станце йокка опыте лакха говзали йола болхлой. Белхах дика хаьт, дика йоаз, довлду техникаш. Цхьабакъда, цуьнх кхоачамбаь lеш бац уж. Болх беш(еь) сайрийнарча дешара заведенешка деша багlа, дуккхабараш. Царех ба тепловозий машинисташ ин. Иняев, Репников, Потемкин, станце весовщик Х. Ирбагиев, болхлой Шавхаева Роза, Кагерманова Зинаида, вагоний депо чархаш еча цеха мастер нов. Стеганцев, станце дежурни И. Воробьев, кхыбараш. Ростовски машинаьккъа транспортни институте заочно дешаш ба уж. Ала деза, баьхе квалификаци лаккъяра, ца йоаза говзалаш lомавра гlулакх дика вlашlтlехьдаьккхад кулгалхоша. Заочно дешаш болчарна гlоцна лаьрхlа дешара-консультацей пункт хьийллай. Цигача опыт йолча инженераша пайдане консультацеш ю, сессех экзаменаш дlаяла кийчбу заочно деша багlараш.

Г. АНОХОВ.

«Малгобекнефть» НПУ ремонтно-механически цеха фрезеровщик Албогачиев Борис Ленински 100 ден ударни вахте а этта хьинар кходен къахьегаш хьавоагlа. Сменни норма 180 процентал кlезигагlа кховчдаьъ Борисо. Цо кийчъю продукци ОТК-ас цхьаккха тlахьожам ца беш чакхйоалийт. Цехе яьржача социалистически яхье хьалхарча мугlаре латт нов. Албогачиев.

СУРТА ТlА: Б. Албогачиев.

Д. ВАСИЛЬЕВА сурт.

БАЬЦАДААРАШ КХЕДЕРГДА

1966-ча шера тха районе экономически конференци хилар. Цига дийцар юртбоахама производствана лостам бера дош, вешта аьлча баьцадаараш кхедара дош. Цу хана денз, хьалха хьадоалача баьцадаарашта дукхагlа терхам тlа а бохийташ шерра кхес йолайер тха районе уж мах бола культураш. Хьайир дуккхьала баьцадаараш кхедеш йола «Юбилейный» совхоз. Цо дlадахача шера 24160 центнер баьцадаараш чудера, хlаьта укх шера 38 эзар центнер чуя лаьрхlад цар.

Боахамашта специализаци яьчул тlехьагlа дикка дуккхагlа дlале баьлар баьцадаараш «Советская Россия» колхозе а. 1967 шерарчул цхьа эзар тони гаргга дуккхагlа чудера уж дlадаьхача шера.

Дукха ха йоаццаш уж культураш юкхьанца кхес йолаьй «Ататинский» совхозе а. Хlанз хlара шера чудахьа баьцадаараш 746 тоннега дlаихоач боадаме, хlаьта массехк шера из цифра 3 эзарнега дlакхачнйта лерхl совхозо. Цу тайпара ийдепиад баьцадаараш кхедара гlулакх тха райони уж хxедена деррига боахамашка.

Доккхий декхараш латт тха района баьцадаараш кхедерашта хьалхашка укх юбилейни шера чудахьа баьцадаараш 29 эзар тоннега дlакхоачаде. Цу даькъе лоархlаме моттиг дlалоаш хьалха хьахулачар—кхо эзар тони. Из бехктокхаме декхар кхоачаше торо хулийтаргья lаьи бlаьстани теплицашка, полиэтиленови пленкашта кlал парникашка дукхагlа баьцадаараш дlадерп,—кхо эзар квадратни метр тlа. Хьалха хьадоалача баьцадаарашта юкъе доккха лакъо лоац полиэтиленови пленкана кlал дlадерш. Хlара шера дукхагlа юв уж культураш пленкана кlал, хlана аьлча гектара тlара 600 центнер нарсаш йоал. Къаьстта дика хьийкъяр уж кlадахача шера сомий баьцадаарий совхозе — 900 центнер.

Хьалха хьадоала баьцадаараш шерагара шерага дукхагlа дуаш хилаpo дlадех уж кхедара агротехника хlара шера лакхъяр. Цу хьакъехьа а йоккха опыт lоалый боахамаш. Иштта, Ленина цlерагlча колхоза нов. Арпакаева кулгалдеча бригаде хоарсамий гектара хьувкъам 265 центнер хилар, хlаьта нарсий хьувкъам — 600 центнер гаргга. Кхы а дикагlа да баьцадаараш кхедера толамаш къаьст - къаьстача бригадашка. Иштта 1-ча Мая цlерагlча колхоза Н. Романюка кулгадеча звено членаша кхашка дlадийначa баьцадаарий хьувкъам 339 центнерга дlакхачийтар, хlаьта сомий баьцадаарий кхоалагlча совхоза нов. Алисултанова звенос — 260 центнер. Цу тайпара масалаш кхы а дукха доаладе йиш я.

Цу масалоша хьахьокх баьцадаараш кхелара резерваш тха района боахамий шортта йолга. Цудухьа шерра lомаеш латт хьалха латтача баьцадаараш кхедерий опыт.

Уж мах бола юртбоахама культураш кхевча деррига дlалаьрхlача, района боахамаша доккхий толамаш лаьхадале а, белгалде деза, цу хьакъехьа хlанз а дукха кхоачамбоацараш хилар. Керттерча кхоачамбоацарех цаl бархlа деза баьцадаараш кхедара белхашта механизаци яра гlулакх ледара оттадаь хилар. Масала, 1968-ча шера помидорий, кабуста ерригa рассада кулгаша дlаегlар. Из бахьан долаш дукха моттигаш нийсълар дlаегlа рассада дика дlа ца латаш. Дlадахача шера цхьацца долча боахамашка баьцадаарашта новкъостала яьхкар машинаш. Цу гlулакхо торо хилийтар къахьегама овсарле бархlазза лакхъе, хlаьта дlайогlаш йола рассада дикагlа дlалатийта. Хlанз района боахамашка рассада дlайогlа машинаш йийтта я. Цхьабакъда царех кховчам бац. Кулгашца рассада дlайогlашта цlендаь дlадиккхара кхы а ткъо машина эш. Цул совгlа района боахамашка вlалла а яц хох чуйбу машинаш, кабуци помидораш чуйю комбайнаш. Из а деррига дац. Баьцадаараш кхедеча даькъе дlахо йодача хана ла йиш йоацаш шортига производствана юкъедоаладу овсарца химикатий новкъостала къовсам лоаттабар. Района баьцадаараш кхедерашка вlалла а яц опрыскивателаш, парниковн сеялкаш.

Хlанз юбилейни вахте а этта къахьегаш ба района баьцадаараш кхедераш. Парникашка дlаегlа яьннай хьалха хьайоала кабуц, дlайогlа йолаеш а помидорий рассада, хlаьта теплицашка хlанч хьахулаш латт нарсаш. Марта хьалхарча деношка хьаяргьа уж. Кийчъеш латт пленочни теплицашка дlаюргйолча баьцадаарий рассада а.

Района къахьегамхоша хlанз бенча балхо тешаш болийт 29 эзар тони баьцадаараш кхедара тlаийда декхараш кхоачашдергхиларах.

Е. ИЗВАРИНА,
Грозненски района юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

МЕХАНИЗАТОРАШ КИЙЧЛУШ БА

Сунженски района «Победа» колхозе нов. Вубликовас кулгалдеча бригада 90 гектара тlа баьцадаараш кхеду. Цу лаьтта хlинаьле цкъа чудолийташ хий диллад а мах эзар тони кхе дlадихьа а баьннаб бригада членаш.

Денна дукхагlа дараш латт хlана бригада кхашка балхаш. Сихбенна тоабеш ба укхааз парниковн боахам. Хlанаха 250 рама чу хьалха хьахула кабуц дlайийнай, хlаьта ерригa кийчъяь рамаш ши эзарнал совгlа я.

Укх деношка цу парникашка помидораш дlае дага ба уж. Цу гlулакха эша кийчо еш хиннай укхаза хьалхе а. Парникашта эша дика лаьтта, гlум lалашъьй, Хlана лайса яьнна гlум кхоще эеш парникашка ехк.

Дукха ба бригаде хьинаре къахьегаш бола нах. Царех белгалбе беза звеной кулгалхой Азарова Анастасия, Моисеева Елена, колхозхой Веселкина Валентина, Шматкова Любовь, Лямин Михаил, кхыбараш.

Совхзара шу кхаш леладерашта чlоагlа хала хиннадоллаше а бригада коллектива хlара гектара тlара 207 центнер помидораш, 388 центнер нарсаш, 236 центнер хохаш чуяца аьттув баьлар. Укх юбилейни шера цар де лерхlар дагалаьцача хlанзалца бригада къахьегамхошта харагlдаьннар сел дукха а хетац. Цудухьа агротехника бокъонаша дlадехкача тайпара баьцадаараш дlаде а цул тlехьагlа царна эшаш дола гlулакх лоаттале а дага ба баьцадаараш кхедораш.

П. ШУМИЛОВ.

КХАШТА—ХИЙ

Хий дехка лаьтташ — вай рузкъа, хий диллар юртбоахама продукци дуккагlа йоаккхийтача лоархlамегlарча резервах цаl. Дош деннача тайпара юбилейни шера 525 эзар тони илат деккхара республике юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара доалача илата хьувкъам 23 центнерага кхоата хьувкъам 23 центнерага кхоачаш айбе безаргба вай лаьтташ леладерий. Цу гlулакха чlоагlа дог доахийла ю цар хlара гектара тlара гуракьа дийнача илатий 30—35 центнерал, хьажкlий 45—50 центнерал, дуга 40—45 центнерал, хlаьта шекара свеклай 300—350 центнерал, баьцадаарий 200—220 центнерал кlезигагlа йоацаш яла эзаш долча хий дехкача лаьттаех. Цу тайпара социалистически декхараш тlаийцад В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна.

Иштта низ болаш а-кх хий дехка гектар!

Дуккхача боахамашка шоай дош кхоачашду, биззача боараме хий дехк кхашка.

Гуйран-lаи замалахь лаьттах тlоадал чуйолийташ хий дилларе задани укх тайпара кхоачашъю вай республики районашка (гектараш лоархlаш).

	Задани	Хий диллад
Ачхой-Мартана	1000	785
Грозненски	2500	1599
Гудермеса	2110	4073
Малгlабика	700	200
Наурски	2000	1348
Сунженски	3275	1609
Урус-Мартане	1500	1189
Шаьла	700	770
Шелковской	9817	10491
Консервни промышленноста совхозаш	400	2541
«Грозвино» объединене совхозаш	4400	3965

Шоана ча гарра, мелиоратораша хьинар айдаь, лаьрхlа къахьегаш, хургболча хьувкъама дас сийна йоакко еш йола районаш я вай. Гудермесцаша шоаза хlанз аьнна тlехкхоачашъяь гуйран-lаи замалахь лаьттах тlоадал чуйолийташ хий дилларе задани. Цунах а кхоачамбаь lаш уж. дlахо а шоай кхашта йоакхоица lунал деш ба. Хlаьта мел дукхача лаьтташка шоай хаинахьа хий дилла вlаштlехьдаьннад хьажал шо, щелковской боахамашна. Из дика хьокхам ба, лакхе йоалаьча деннешка хьежача, хий дехкача лаьттай кlезига йоакхо еш барашта.

Хий диллара бола сел мела кlала лаьлбу Грозненски, Малгlабика, Сунженски районий дукхача колхозашкен совхозашкен? Кхыча тlаьхьайнсача районашка а санна, укхаза мел эша хьалаш долаш да хий деккача лаьтташта шоай хаинахьа тlоадал чуйолийтара. Цар полинальщикаш, масала, гудермесций е шелковчаний миссел опыт йоацаш мичаб?

Боахамашка гlулакха сагото ярах тlийфе да долла хlама. Къахьегама дисциплина чlоагlъечен къахьегам дикагlа вlаштlехьбоахачен, лаьтта леладерий безам совбоахача моттигашна боли дика вlаштlехьбаьина лел.

Дунена ийсса да хlара ди. Шоаш денна дош сийленца кхоачашдар. хий дехкача лаьттай цхьаккха гектар тlоадал чу ца йолийташ ца битар — колхозий совхозийн мелиораторий декхар.

НИЗ—ПХИ МИЛЛИОН КИЛОВАТТ

Сибарегlа вегара йоккхагlа йолча Красноярски гидростанцегlашлошъераша ленински юбилей белгалйоаккхарсья из lалальмате йоккха гидроузел иий биззача низаца болх бе йолаллийтарца. Цу хана болх бе йолалургья хlара ме ах миллион киловатт низ болаш йола итте а агрегат. Дlахо, резервни ши машина дlоттальчул тlехьагlа, гидростанцие ших пхи миллион киловаттаза дlакхоачарба.

Хlанз юкедиса балхаш чакхдоалаш латт Сибарегlарча боккхача электрически гlирса — вlашагlйолла йолальй иттагlа гидроагрегат.

... 1897 шера Красноярскера Шушенское яхача юрта — Сибарегlа кхо шу даккха ше lовохьийтача моттиге—дlаваха арааьлар В. И. Ленин. Енисей тlа гlолла шорттига урагlлоаш хиннача «Святой Николай» яхача кема тlа цунца цхьана болхар lобахьийта революционераш Г. М. Кржижановский В. В. Старков. 30 апреле ра, кхоана l май да яхаш тховсарара бийса Скиту — хlанзарча Дивногорска районе сеца латташ ьаккхар кема.

Ленинен цу моттигашка духхьашха нийсбенна цунца наькъа болхарашен тамаш йора кхаьмттел Малхбоалехьарча Саяна ловзо а шийн тоттигек кlоарген коридор, кхы дуьхал да а доаттабенне, хина дlа мукъа хаьачa низ болча хих. Бакъдар аьлча, цу тайпарча хиз электрически дирст йолаьга цу хана вlалла дагадола а хьашт дацар.

Хlаьта тахан Енисей тlара Красноярски электрически станце боккха гlирс факт а хиина дlаэт таь. 120 метр лакхача плотинаца дlакъайлача хиво цул гидроагрегатий чархаш кхестаю.

Лоамаи чхарах санна плотина бетонни цена «Тlалета» йоалл машинная зала задан.

Дlачудаьлча машинин зале хьахьокх шоаш болх беш йолча агрегаташа пхьян йоарамагlа, цхьанахьара кlоаргалевашкара довгlа а цу духьа къаьстта низ болаш йола а тата.

Бlарччача Днепрогэса бар массел хlана бац аьнна низ ба Енисей тlарча lалальмата цхьан агрегата. Хlара машинах йоаллача болх беча чарха тlа хlара секунде ялх бlаь кубометр хий тlадетталу.

Из гlирс хьалбе болабенна дилархlа деза 1959 шера 8 август, лоаман чхарий эгаре хьалхара кубометраш Енисей чу тайса ха.

Гидроузел хьалъечара lалака хьалаш чlоагlа бирса хинна хинад. Январь бетта Дивногорске зеина эгара кlезигагlа йола температура — минус 54 градус. Бархl бетта гаргга латт укхазе lа. Иштта халача хьалашка итт шера из lалальмате йоккха гидротехнически комплекс хьалъе вlаштlехьдаьннад гlишлошъерий.

Красноярски гидроузел хьалъяра юкъьанца оттаьча проектагlа лаьрхlадар хlаране 286 киловатт низ болаш йола 14 агрегат оттае, хlаьта ГЭС-а берригa низ йиъ миллион киловатт хилийта лаьрхlадар. Цхьабакъда, кlоаргга тохкаш проект оттаеро йиш хилайтар пхи миллион киловаттага кхоачабеш низ айбе кхы тlа а, вайна ма хетта, хlаране 500 эзар киловатт низ болаш йола ши агрегат резерве оттаеп.

Гидростанци хьалъеча даькъа лаьцар мехкарча ши эзар совгlча промышленни предприяте. Дивногорске гидростанцена гlишлой материалаш, машинаш, механизмаш, оборудовани кхухьийташ.

Красноярски ГЭС-а низ кхоаза хlана бац аьнна боккхагlа ба Ленина кулгал а даш оттаьча Россена электрификаци яра планагlа (ГОЭЛРО) хьалъе лаьрхlа киннача ерригача электростанцей цхьанна лаьрхlача низел. Кхетадеш да, иштта доккхий гlирсаш хьалде лакхача боараме производительни низаш долаш — эшаш йола техника, материалаш, юкхера а. ховлакенегlа дола инженерни дехнаш къестале ховш бола специалисташ болаш болча мехка мара йогарглоацилга.

Дунен тlа йоккхагlа йолча электростанцел йоккхагlа я Красноярски ГЭС. Шоллагlа моттиг лоац Братски ГЭС-о—4,5 миллион киловатт. Царна тlехха йогlа КПСС XXII-ча съезда цlерагlа йола Волжски — 2,5 миллион киловатт. В. И. Ленина цlерагlа йола Волжски—2,3 миллион киловатт. Колумбия яхача хи тlара Гранд-Кули (США)—1,97 миллион киловатт. Тlаккха, юкхера а дунен тlа йоккхагlа йолча гидростанцех я Св. Лаврентий яхача, хи тlара Борнхард-Айленд (Канада) —1,82 миллион киловатт.

Цхьабакъда, Красноярски электрически «прима» йоккхалах лаьтте lаш гlулакх. Цу станце оттабьча низа цхьан киловаттага дlадаха акча эгара кlезигагlа да. Волжски гидроузлашьа нийсйича, масала, красноярски гидрогlишлошъераша дlаэттабьча низа цхьан киловаттага кхоза кlезигагlа яхийгай бетон, 70-зза кlезигагlа даьл лаьттанара-тlо чутохара балхаш. Станци проектан параметрашка яьнначе хана энергега дlабода мах цхьан киловатт-сахьатах. 0,039 кепи, мехкарча гидростанцеша йоаккхача электроэнергега юкъера лаьрхlача бодача ваьхал пхезза лохагlа хургба.

Крайна lалальмате боккхача лоархlаме я Красноярски ГЭС. Цун энерги сихла 2,5-зза дуккагlа хулийтаргья ю. Центральни Сибарегlа хьаена энергосистема ларда хургья ГЭС. Крае дарегlча электроэнерге ларда тlара вдегlаух йоккха энерги лелаеча доаккъой предприятеш — керттерча дакъе алюмини яьлдеш яраш.

500 эзар вольт напряжени а йолаш Красноярски Братски гидроузлашта юкъе тиллача электрически «тlаьво» шикка а станцена гlойле ергья. Гlулакх иштта дьлча. Ангаран Енисеян хин режимаш цхьатара яц. Ангара Байкал яхача, даим хий хьаухийтача lам чура доагlа. Хlаьта Енисей чура хий шера керта геттара чlоагlа хувлу.

Енисейски электрически энерги дукха а дарегlа а хиларо хlанз ден повестка тlа оттаду из мехка европейски даькъагахьа, Москвагахьа дотаяра дош. Хьалхарча угапе Сибарегlара Центре йодача электрически «конвейера» схема укх тайпара я: Красноярск — Кемерово—Новосибирск — Урал — Москва. Белгалдаьккхача чlоагlа хьашт долаш хlама да: катахьа сапна электроэнерги йоддашехьа а нийсса Москве lохьожайнча, тlаккха наькъагlа мел дукха из йой а. цунга дlабода мах хlаьта а столицага юххерча станцеша дуча энергел кхоаза дарегlа хургьяр.

Ангаро-Енисейски каскада ерригача электростанцеша цхьана лаьрхlача шера йоаккхаргья ши бlаь миллиард киловатт-сахьат гаргга электроэнерги. Хlаьта Красноярски краерча хиний дlахора торо инженераша пхи бlаь миллиард киловатт-сахьат лаьрхlай. Цудухьа дlахо малхбоалехьара малхбузехьа хьалъе лерхl массазарча тока цlаккха ца хиннача тайпара напряжени — цхьан миллиони ах миллиони вольт йолча электропередача континенташта юкъера линеш. Уж Сибарегlара мехка Центре гlоргья, цар шоашьа хьоргья хин низо яьккха ток йихьа ца lеш. йоккхийча кlора дазрезашта юхе хьалъяьча, тlех боккха низ болча тепловой электростанцеша яьккхар а.

Александр БЛОХИН.
(АПН).

XII НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМСОМОЛЬСКИ КОНФЕРЕНЦЕ ВЛКСМ XVI СЪЕЗДЕ БАХИЙТА ХЕРЖА ДЕЛЕГАТАШ

Бажаев М. П. — ВЛКСМ Ачхой-Мартана райкома хьалхара секретарь.

Башкиров В. Н. — Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора помощник.

Булгучев С. У. — Малгlабикерча буруш деттача контора бурильщик.

Горлова Л. А. — Гудермесерча маькх еца авода пищик лелвер.

Громов П. Н. — ВЛКСМ обкома хьалхара секретарь.

Киев С. Н. — тlемa гlуллакх дер.

Лижейна Н. З. — Сунженски района XIX-ча партсъезда цlерагlча колхоза тракторист.

Оздоева Л. Б. — «Назрановский» совхозе доярка.

Турпищева Л. Н. — гор. Грозне № 15 йолча юкъерча школа дешархо.

Устаев А.—Ножай-Юрта района А. Шерипова цlерагlча колхоза кхаш леладеча бригада бригадир.

Хаджиев С. А. — гор. Грозне СМУ-4 слесарь.

Целовальников В. П. — Грозненски мехкдаьтта института студент.

Чечаев М. М. — Наурски района «Красное знамя» колхоза агроном.

Широкорина Л. А. — ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхара секретарь.

ЮРТАШТА-КЕРДА СПЕЦИАЛИСТАШ

ОРДЖОНИКИДЗЕ. 14 февраль. (ТАСС корр.). Тахан Горски юртбоахама института цlей да: керда специалисташ яраххийцаб. Вуз йистеьккха 226 агроном, зоотехник, экономист мехкарча колхозашкеи совхозашкеи хьожабаьб.

Горски юртбоахама институт—Къилбаседа Кавказе къаьнагlъяр. Ше йиллача укх 50 шера итт эзар совгlа специалист веннав цо халкъа боахама. Из вуз йистеьккхараш болх беш ба Черсий-Балкхарошкахьарча, Нохч - Гlалгlайчен, Дагестана, Къилбаседа Хlирашкахьарча хlара боахаме хlана бац аьнна.

Пхи эзар студент — Къилбаседа Кавказерча 27 къамах бола вижалаш деша багlаш 40 кафедра, бархl факультет а институте.

Совгlаташ даькъала хилда шун

1970 шера 11 феврале арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указагlа «Мать-героиня» яха орден а СССР Лакхехьарча Совета Президиума грамоташ а луш «Мать-героиня» яха сийлахь цlи еннай Нохч-Гlалгlай АССР-е итт а кхы дуккагlа а бераш даьчен хьалхедаьчен нааношта:

Асламбекова Меди Магомадовнана — «Красноармейский» совхоза болхлочо, Урус-Мартана район.

Батаева Чавкена — «Дружба» совхоза болхлочо, Гудермеса район.

Бахмадова Аьсета — цlен-нана, Ачхой-Мартана района Закан-Юрт.

Бисултанова Берланта — цlен-нанна, город Аргун.

Гаисуева Зулайна— цlен-нанна, Шаьла района «Новая жизнь» яха юрт.

Галаева Альмaнена — цlен-нанна, Шаьла района Октябрьски яха юрт.

Евлоева Салмана Шарифена — цlен-нанна, Малгlабика района Йоккха Ачалкхе.

Комурзоева Сосе Розайна — цlен-нанна, город Малгlабик.

Костоева lумаре Раганва — цlен-нанна, Малгlабика района Йоккха Ачалкхе.

Магомадова Айманена — цlен-нанна, Шаьла района Автуры яха юрт.

Фаргиева Нухьий Либена — цlен-нанна, Малгlабика района Совгlапче.

Халисова Зарайна — болхлочо, город Грозный.

Цуроева Маржана — цlен-нанна, Шаьла района Шаьле.

Шабазова Маккийна — цlен-нанна, Шаьла района «Новая жизнь» яха юрт.

Шадиева Хасоа Мадната — цlен-нанна, Малгlабика района Юкъера Ачалкхе.

Юшаева Майсайна — болхлочо, город Гудермес.

XII-гІа НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА КОМСОМОЛЬСКИ КОНФЕРЕНЦИ

ЛЕНИНА ВАСКЕТАШ КХОАЧАШДЕШ

ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара П. Громова доклад

ДІадахача кошр тІа [illegible] баьхча тайнара, Грозни [illegible] XII-гІа Нохч-ГІалгІай областни комсомольски конференци.

Отчетни хана, ьылар доклад [illegible] ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара П. Громова, йоккхий исторически событеш хиниай мелха. 50 шу дизарна дуьладелина Октябрьски революце орден еннай Ленински комсомола. Цу соьгІате хьагойт комсомольцаша, берриге советски кагирхой Ленина васкеташ сийлеца кхоачашдеш болга, революце сийлахь-доккхача гІулакха шоай вахар дІадела кийча болга.

Отчетни цкис Нохч-ГІалгІай областной комсомольски организаци чІоагГІа дегІаяний организационно а политически а. Областной партийни организаце боккъонца йолц гІоича а хинна дІаэттай из.

Республика комсомольцашен кагирхошен шерра социалистически ахь йоаржаьй сийлахь-воккхча В. И. Ленин ваь 100 шу дузача ден сийна.

Тахан цкьа эзари ах эзари соьгІа болча къоапача производственникашта еннай «Ленински къахьегама вахта ударник» яха сийлен цІи. Дуккхачар рапорт тел личн пятилетка кхоачашъярах.

«Малгобекнефть» НПУ 638 кагийча нахеи мехкарашеи лаккхьай шоай квалификаци, караерзаьй шоллагІа професси.

Мехкдаьтта чакхдоахараша юкъе ьыржача яхье дьалха латт Грозненски химически комбината коллектив.

Мехка ударни гІишлошка 290 къона болхло хьожкаьяь ВЛКСМ обкомо. Оаьш воскресникаш вІашагІдехкад ЦГФУ, шитта къийола объекташ хьалъеча.

Республика промышленноста болхлоша доахача толамех дукха дуца йиш я. Бакъда йолаш я тІехьлоса предприятеш. Цу гІулакха бехке я комсомольски организацеш а. Цар тІагІертта къовсам лоаттабац кхоачамбоацарашца, кагирхой кхетамца сернагІбахаш хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Ханнахьа вІашагІъедкац комсомольски собраш, цига дуьшч уттадац лоархІаме детташ. Цхьайолча иттингацка лерттІа йолхе ю кагирхой. Цудухьа уж дІабуьл балхара. Духхьал дІадахача шера 350 къона болхло дІаьаьлар Ермоловски Дох-ера. Цига доха я къахьегама дисциплина, лерттІа болх бац «Комсомольски прожектора».

Цу тайпара хьалаш да кхыча предприятешка а. Духха кхоачамбоацараш да гІишлошъеча.

Дукха ха йоакх предприятешка къахьегама дисциплина лоха хилар бахьан долаш. ХІаьта дукхагІа бараш кагирхой я ба къаьхегама дисциплина телхаераш.

Цхьайолча комсомольски организацешца дика кхетабац Іилмин-техническа прогресс ьхьяра кагирхой лоархІам. Дукххача предприятешка вІалла цкой говзал лакхъиц къонача болхлоша. Цхьайолча предприятешка, Іилма-тоххама, проектин организацешка вІашагІъеххаш къонача специалистий советаш, чакхъяхан Іилма-технически проблемаех йола совещанеш.

ІалаЬмате доккхий декхараш латт юбилейни шера юрташкарча комсомольцашта хьалхашка а. Дуккхача колхозашка, совхозашка къахьегам а йоккха опыт йола комсомольско-кагирхой звенош. ДІадахача шера В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна ьыржача къонача ньайбаш леладергий яхье дакъе лоацаш 34 комсомольско-кагирхой коллектив а. Цига эггара дикагІа толамаш доах Наурски, Сунжиски районий комсомольско-кагирхой коллективаша.

Колхозхой Еррисоюзни съезда къамал [illegible] КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева ьыныд: «Комсомоло ІалаЬмате доккха новкъостал дергда колхозаштей совхозаштей, кагаьла сапна юртшкара техническа профессеш караерзаьра тІехьа кагирхошна болам бъиржабойшь».

Из гІулакх шоай сийлен декхар ькрхІад республика комсомольцашен кагирхоши.

Сунжиски районерча комсомольцашен кагирхоший ьыьрхІад оІьстеи балхаш [illegible] механизатори 25 комбайнери кийчве. Грозненски районерча комсомольски организацешна лаьрхІад 300 къона механизатор кийчве. Кхалнаха механизаторий говзал Іомаяра гІулакх во вІашт тІехьдаьккхадац Щелковской районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза комсомольски организаце. Механизатораш хила дош деннад Гудермесски районерча дуккхача мехкараша.

Юрташкарча кагирхошта технически дешар хьехара даьйе доккхий декхараш хьалхашка латт профессионально-технически училищашта, юрташкарча цар филиалашта, юрташкарча школашта, «Сельхозтехника» объединенена.

Цу даьйе дукха хІама карагІдаргда юрта шефски новкъостал лоаттадеча города предприятешта а.

Докладчика белгалдаьккхар, кагирхошта коммунистически кхетам болара даькье отчетни хана керда формащи методаши балха юкъе йоаладь хилар. Кагирхошта идейно-политически кхетам болара, уж ленински теоретически тІехьале Іомае гІдозара, къахьегама хьинар айдара эггара толашагІа йола форма хилар Еррисоюзни Ленински зачетах.

Эзараш болча кагирхоша Іомаду ленинска балхаш. Уж дуаз практически декхарашца.

Дикка тоаденнад комсомольски политически просвещение системера гІулакхат. Ленинцки теоретически тІехьале дукххача кагирхоша Іомаярна белгалдаьннад политически дешара ер шу. 23 эзар кагий нахи мехкарийн ба хІанз комсомольски политически дешара система дешаш. Уж соцкарчул 5 эзар сог дукхагІа хул. Йолаш йолча 800 кружиках, семинарех, политически клубаех 421 ленински тематиках болх беш я. Шоаза дукхагІа ба «Партех йола бесадаш» яхача кружоке дешараш а.

Дукха ба шоай деккар сийлеца кхоачашдеш бола пропагандисташ.

Цхьабакъда, цхьайолча комсомольски организацеша лерттІа йоакхо яц кагирхошта политически дешар [illegible]. Царех я МалгІабиха, Наурски, Надтеречни, Заводской, ишта кхыча районий комсомольски организацеш. Укхаза политически дешаре шерра юкъехадац комсомоле боацараш. ЛерттІа вІаштІехьдаьнихадац пропагандистий дешар. Комсомола горкомий, райкомий болхлой комсомольски кружоки, клубай, [illegible] [illegible] хул. Цхьайолча занятеш дохаче боаралк [illegible], ХІаьта Іомаш йола материал моттигерча балара хоаза.

Комсомольски организацеша йоаттгІача бесса йоакхо яз болх беш болча кагирхошка дешийтара. Цхьайолча предприятешка вІашагІъеххаш кагирхошка дешийтара гІоиня йола комиссеш. Дукха кагирхой дешара дІабуьл уж болх беш болча предприятешка цар лерттІа йоакхо цу яр бахьан долаш. Комсомола комитеташ декхарийла я из гІулакх цІенхашта тоаде.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара дукха болх бу лектораша. Царна юкъе ба комсомольски болхлой, тайп-тайпара специалисташ, тІемен къахьегамен ветеранаш.

Дика болх бу ВЛКСМ Шелковской, Наурски, Гудермески райкомий лекторски группаша. Цхьабакъда массанахьа ишта латтац гІулакх. Комсомола Советски, Октябрьски Ленински райкомашна лерттІа йоакхо яц лектораш, докладчикаш харжара, цар говзал лакхъяра. Лекционни балха система яц.

Республика комсомольски организацешна дикка опыт Іоаьйай кагирхошта интернационально кхетам балара. Шерра пайда эц тайп-тайпарча формех. Уж я тематически, доттагІлен сийренаш, цІейн доттагІлен фестиваляш, кагирхой делегацеш дІа-юха ахар, керда традицеш, обрядаш вахаре юкъехьхьар, иштта кхы дукха а.

Комсомольски организацеша дукха болх бу хІара производственни коллектива къамий доттагІал чІоагІдеш. Цхьабакъда, из болх дІаьхо тоабара нокадлаш къахьега деза комсомольски организацеша. ХІанз а нийслу республике национализми шовинизми гучаюола моттигаш. Урус-Мартана, Советски, Шаьла районашка кхычахьара балха баьхкача къонача хьехархоша во гІулакхаш леладьа. Цу тайпара хІама вІалла ла мегаргдац. ЦІенхашта къовсам лоаттабе беза националистически шовинистически гІулакхашца. Ленински къамий доттагІал чІоагІдар, дегІаькхудлар комсомольски организацей сийлен декхар да.

Цхьайолча комсомольски организацеша цІенхашта къовсам лоаттабац буржуазни пропагандана духьала. Шаккха а лаьгІбалийта йиш яц буржуазни пропагандана духьалара къовсам.

Кагирхошта юкъера атеистически пропаганда тоаяра дукка мероприятеш чакхьяхай отчетни хана. ХІаьта цу балха дикка дукха дараш карагІ а даьнад. Цхьабакъда кхоачамбоацараш дукха да. Урус-Мартана, Наьсарен, Шаьла районашка система йоацаш бу из болх. Дикка тешарех хІараенна къаьст-къаьсте беш бола болх гентара эсала бу.

Дика тоабашта керте латтараш ди боаржабе гІерт кагирхошта юкъе.

Комсомольски организацена, хІаьта иштта кхыча общественни организацешна атеистически пропаганда ледара лелаяр бахьан долаш вІаштІехьадьннад дикка керте латтарий Наьсарен районерча Альти-Юрта сход с.

Цу тайпара гІулакхаш ла мегаргдац. Шенхашта къовсам лоаттабе беза ди боаржабе гІертараша. Іомаш ларда тІа вІаштІехьенначача системах лелае еза атеистически пропаганда.

Иштта лоархІаме декхар да вІашхача замах [illegible] нийрчача гІулакхашца къовсам лоаттабара а. Уж республике [illegible] а кІезига дац. Цар чІоагІа [illegible] ю кагирхошта.

Отчетни хана республика комсомольски организацешна дикка [illegible] Іоаьйй партен хьалкъа сийлен традицешца кагирхой хьалкхабора. Йолла гІа шу да Нохч-ГІалгІайчен комсомольцашна сийлен моттигашка гІолла оца походе дакъа лоаце.

Дукха патриотически гІулакхаш кхоачашду «Красный [illegible]» [illegible] хьонача болхлоща.

Сунженски, Старопромысловски районашка дика чакхдоах «[illegible]-ника динош», «Эзкаре баха хе кийча кагирхой спартакиадеш», иштта кхы а.

Кагирхошта тІема-патриотически кхетам болара балха дукхида дика гІулакхаш чакхдоах комсомольски организацеша. Бакъда цу балха цига дукха кхоачамбоацараш да. Комсомола обкома, горкомашо, райкомашо шерра боаржаьяц борийн яхача боагІарийн патриотически объединенеш. Нагахьа [illegible] йолча кагирхошта [illegible] спорта тІема-прикладни тайпаш йола яхьаш.

Кагирхошта юкъера культурно-массови болх беш ВЛКСМ обкомо пайда ийбаьб кагирхой дегаш урауттадеш йолча укх тайпарча формех: фанальни шествех, турналий памятникашта юхе еча митингех, халкъа таланташка хьажарех, иштта кхычарех. Из болх баьб культура учреждениешца цхьана.

Комсомола [illegible] культура учрежденешца хІанз цхьана дІахьу «Клубни Ленинианаь».

Советски, Кожай-Юрта, Грозненски районий культпросветучрежденешта дика вІаштІехьдоах хьайбаш леладерий, ялат кхедерий деноил.

Художественни самодеятельноста коллективай говзал лакхъеннад, дикагІа я цар репертуар а.

Цхьабакъда республика дуккхача культпросветучрежденей материальни база эсала я. Цхьайолча колхозий, совхозий кулгалхоша вІалла йоакхо яц клубаш хьалъяра, цар материальни база лакхъяра.

Комсомольски организацей сийлен декхар да юрташкара культпросветучрежденеш хьалъеча, цар болх тоабе беза, цига бола бокъбола кадраш [illegible] дола.

Тоабе беза [illegible] кагирхошца беш бола болх а.

Отчетни хана [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] къаьлнахьа юкъе бу [illegible] цхьабакъда, [illegible] дакъе кхи а дукха декхараш да [illegible] дезаш. Комсомольски организа[illegible] декхарийла [illegible] общественни [illegible] юкъера, [illegible] [illegible] балха, боахама кулгалде уттабе беза.

Спортивни, профсоюзни, комсомольски организацеша еррига торонех пайда эцаш берриге кагирхой физически культурай спортаи юкъеяхара. Дуккхача предприятей, колхозий, совхозий, дешара заведеней физически культуран [illegible] ла бу болх.

Комсомольски организацешна [illegible] йоакхо е еза кхуьш боагІарашта юкъера болх тоабара, царга зуламе гІулакхаш ца леладайтара.

Отчетни хана дикка лакхденнай школашкарча комсомольски организацей авторитет. Цар педагогически коллективашта дика новкъостал ду дешархошта коммунистически кхетам бала, дешархой успеваемость лакхъяра. Даим йоакхо е еза дешархой производственни бригадай, звеньяй, къахьегама комсомольско-кагирхой лагерий. Школьни комсомольски организацешна декхарийла я пионерски организацей балха кхетамца кулгалде.

Укх тІеххьарча хана республика лакхенчарча дешара заведенешкарча комсомольски комитеташи дикка тоабьй шоай болх. Бакъда, кхоачамбоацараш дукха да. ХІанз [illegible] дешар соцаь латт ьына, [illegible] институтий ректораташа, партийни организацеша цхьана комсомоле цу [illegible] [illegible] студенташта идейно-политически кхетам балара болх тоабара предприятеш вІаштІехьъяхарах. Кхетам бола эйхха буваа беза дешарца. [illegible] дукхагІа вІашагІъехка еза общественни Іилмай проблемаех йола теоретически конференцеш, ленински чтенеш, культурно-массови спортивни мероприятеш. Берригга болх тІаберзабаь хила беза студентий марксистско-ленински мировоззрени лакхъяра.

ВЛКСМ [illegible] отчетни хана къаьстта теркам тІаакийтаб комсомольски [illegible] дІаьхо организационно-политически чІоагГІъяре. ВЛКСМ [illegible] [illegible], иштта кхы а.

ВЛКСМ горкомаш, райкомаш декхарийла я комсомольски организацешта хоалам болла [illegible], цар денал айда комсомольски [illegible] лоархІам [illegible]. комсомольски [illegible] гІараш ца [illegible] [illegible] комитетий балха стиль [illegible] ленински [illegible] ларда [illegible].

Доклад [illegible] П. Громова аьлар: [illegible] Нохч-ГІалгІайчен комсомольцаш [illegible]: «Партена [illegible] тха [illegible]. Парта хьалхашка оттадаь декхар тоаделла кхоачашдира сийлахьа [illegible] тха».

Нов. Громова республика комсомольцашен цІердІа тешам белар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома, ВЛКСМ Центральни комитета, Нохч-ГІалгІайчен комсомольцашен кагирхошен коммунизм хьалъяра шоай низ хьинари дІалургхиларах, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийлеца накъагІоренцарах.

СУРТА ТІА: ВЛКСМ XVI-ча съезда делегаташ. [illegible] — (хьалхарча мугІаре): Л. Гарданова, В. Башнурова, И. Дукина, Л. Фадеева, А. [illegible] ([illegible] мугІаре): А. Успев, М. Чекмач, В. Целовальникова, М. Бажаев, С. Халишев.

ЗАРАЕВА сурт.

ДОКЛАДАХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Пренеех эггара хьалха къамаьл дир ВЛКСМ Грозненски горкома хьалхарча секретара Шароварина Людмилас. Цо белгалдаьхар В. И. Ленина 100 шу дузача денна накъболдаш Грознерча комсомольцаштеи кагирхоштеи карагІдаьнца толамаш. Уж дог гІоздахаш да. Комсомольцашта боьлонна йола экзамен а хинна дІаэттай ленински зачет.

Сона хетачох, — аьлар Л. Шароваринас, — бакъахьа хургдар ВЛКСМ обкома ленински зачет вІаштІехьъяккхара къакъелха цкьа ка аьннача гІолла теоретически конференци яча.

ДІаьхо Л. Шароваринас дийцар кагирхошта юкъе беча кхетама балхах. ХІанз а дукха моттигаш нийслу кагирхоша малараш медаш, зуламе гІулакхаш деш. Дукха кагирхой имбобенаб дІадахана шера вытрезвителе. Цу даькье чІогІа бехк бакиха боагІа цхьайолча предприятий кулгалхоех. ХІана аьлча царна дукхагІча даькье вІалла ха а хац шоай болхлой вытрезвителе хиннабий. Гучабаьлнараша бехк а бац. Дукха моттигаш нийслу къонача болхлоша къахьегама дисциплина телхаеш, балхаш хувцаш. Из ла мегаргдоацаш да. Бакъда, тахкача гучадеш, цхьайолча предприятешна къонача болхлой лерттІа йоакхо еш ца хилар.

ДІаьхо Л. Шароваринас белгалдаьккхар иккина долча берашта лаьрхІа йолча клубаша эсала болх беш хилар. Къоначча летникий ир мара цаІ эц царех дика болх беш. Цу гІулакха къаьстта терко е еза.

Л. Шароваринас иштта белгалдаьккхар ВЛКСМ обкомо юкъхьаькарча комсомольски организацей опыт Іове а, хІаьта из йоаржае а езаш хилар. ДикагІа кулгалде леза ВЛКСМ горкомий, райкомий балха.

Трибуна тІа воалл Грозненски химически комбината воккхагІа воля инженер Дарча Василий. Тха комбината комсомольски организаце, — аьлар цо, — тІагІертта къовсам лоаттабу технически прогресс яра, нийсса ахаш хІана бац, аьна, кагирхой ба тІа комбинате. Комсомольцаша хьинаре дака лоац ленински зачете. Цхьайолча сменаша из декхар вІаьзле кхоачашдаьа; кхоьай шин денна лаьрхІа материалаш. Юбилейна хьалхара 100 ди ударни хилийта лаьрхІад комсомольцашен кагирхошен.

Комсомольцашен кагирхошен тІагІертта къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама ударник яха цІи яккхара гІеьа. Социалистически яхьа кхьйолча формашта юкъе а хьинаре дакъа лоаь кагирхоша. Комбината общественни вахара юкъе дакъа лоац берригача комсомольцаша. Химически комбината парткомо даим йоакхо ю кагирхой, кхетамца кулгалду комсомольски организаце балха.

В. Дарчас белгалдаьккхар ВЛКСМ обкома, райкома болхлой шоай комбинате геттара кІезига боагІаш хилар. ДукхагІа хила беза уж юкхьаццарча комсомольски организацешка, эша новкъостал де а кьехаш бе а беза. ТІакха дикагІа довзаргда кагирхой вахар, дикагІа вІаштІехьдаргда цар хьашташ кхоачашде. Дукха моттигаш нийслу совещанешка, тайп-тайпара заседанешка кхуьаш цах балха тІера боахаш. Из гІулакх тоаде деза.

Дош лу В. И. Ленина цІерагІча пионерски организаце областной совета председателя заместителa Задорина Надеждайна. Цо дуьц пионерски организацей балхах. Дукха дика хІамаш карагІдаьнмад царна. Эзараш болча дешархоша походаш яь сийлен моттигашко гІолла. Школашка вІашагІъехкай ленински уголокаш, тайп-тайпара музейш. ЧІоагІа белгалбаьнааб Грозерча № 12 йолча школа следопыташ. Сунженски, МалгІабики районашкерча дешархоша дика гІулакх ду тІемa турпалашта дегІача памятникашта.

Цхьайолча школашка дика латт дешархошта тІема-патриотически кхетам балара болх. Дуккхача дешархоша дика дакъа лоац «Зарница» яхача ловзаре. Дуккхача школашка болх беш я дешархошта интернациональни кхетам балара доттагІлен клубаш. Из болх къаьстта дика бу Грозерча № 5 йолча школе. Дикка опыт Іоаьйй республика дешархой производственни бригадаша. Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш а да пионерски организацей балха юкъе. Успеваемость лоха йолаш дукха моттигаш а. Из вІалла ла мегаргдоацаш дац. Цхьайолча школашка формализм я ленински юбилейна кийчо еча. Тоабе беза берашц дахача моттигашка беш бола болх а.

Пионерашта юкъе бу болх тоабар дукхагІча даькье тайпа да пионервожатех. Цхьабакъда, уж харжара болх цІенхашта тоабе беза. ДІадахача шера 210 пионервожати хувцаеннай республика.

ВЛКСМ обкома, горкомаша, райкомаша дукхагІа терко е еза пионерски организацей балх тоабара, пионерски дружиний балха опыт Іовяра, из йоаржаяра, — аьлар Н. Задоринас ший къамаьл йистедоалаш.

Трибуна тІа ва ВЛКСМ Ачхой-Мартана райкома хьалхара секретарь Башаев Мурат.

Отчетни хана, аьлар цо, района комсомольски организацей дикка дегІаенней. Комсомоле дукхагІа ба хІанз къона производственникаш, нохчий мехкарий. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна шерра социалистически ахь а йоаржаь хьинаре къахьийгад кагирхоша совхозий кхашка, хьайбий фермашка. ХІанз ди ма гсаза дала ийлуш латт юбилейни ахь.

ДІадахача шера хала ІалаЬа хьалаш хиннадале а къонача механизатораша дикка хьувкъам чуийщар. Къаьстта белгалъелар нов. Захаев, нов. Байдаев керте латта звенош. Цар гентара тІара чуийна хьувкъам районе эггара лаккагІа ба. Иштта дика къахьег къонача хьайбаш леладераша а.

Района комсомольцашен кагирхошец дика кхетаду юртбоахам дІахо дегІабоилабара хьакъехьа хІана шоашта хьалхашка латта декхараш. Комсомольцаша берригга низ тІабахийтаб юртбоахама техникана ремонт яра, бІаьстенна дика кийчо яра. «Новосельский» яхача совхозерча къонача механизатораша воскресникаш вІашагІдехк техникана ремонт яра. Комсомольски организацеша дика йоакхо ю механизаторий дешар вІаштІехьдаккхара. Тха районера профтехучилищашка укх шера десца вахийтав 100 соьгІа саг.

Цхьабакъда, йола дІахо оратара, цу даькье хІанз а дукха да де дезаш. Механизаторски кадраш тоьац. ХІанзе йоакхо е еза механизаторий хьайташ кхоачашъяра. Къаьстта тоабе беза культпросветучреждений болх. Районерча культура учреждений материально-технически база леда ра я.

Ший къамаьл йистедоалаш М. Бажаева белгалдаьккхар комсомольски секретарий дешар вІаштІехьдаккхара дукхагІа терко е езилга. Тха районе я комсомольски болхлой школа. Бакъда, опыт яц. ВЛКСМ обком декхарийла я цу даькье йолаш йола опыт гулъе а из шерра дІайоазийта а.

Ведана районерча Орджоникидзе цІерагІча колхоза воккхагІа волча жа Іуно, колхозхой III-ча Еррисоюзни съезда делегата Гарднев ИбрахІима ший къамаьл детадир колхоза комсомольций гІулакхашта. Са ираз хилар — аьлар цо, колхозхой III-ча Еррисоюзни съезде дакъа лаца. Доккхий декхараш латт хІанз юртарча кагирхошта хьалхашка. Цхьабакъда, уж сийлахьа а да. Цхьайолча кагирхошта хет колхозе шоашта де дукха хІама дац аьна. Из нийса дац. Со колхоза жа леладе вахар 10 класс кьихха ваьлча. Цхьабараш белар сох цу хана. Бакъда, хІанз сона дика хоз из чоалхане балх болга, дика говзал ца хилча из ба йиш йоацилга. ХІанз са заочно юртбоахама институте деша вахa кийчлуш ва.

Колхоза комсомольски организаце дукха кхетама болх бу кагирхошта юкъе уж колхозни производствона юкъеоарра. Комсомольцаша шерра социалистически ахь йоаржаьй В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна. Цар хьинаре дакъа лоац Ленински зачете.

Тха колхоз хІанз экономически чІоагІлуш йоагІа. ДІадаха шу цо чакхдаьккхар пайда а беш. Цхьабакъда, укх шера кхы а доккхагІа да хьалхашка латта декхараш. Кагирхой декхарийла ба уж сийленца кхоачашдара шоай ниэн хьинари ца кхоадеш къахьега.

Шерра пропаганда е еза къонача колхозхой къахьегама. Из белгалдаккхаме а сийлахьа а ба.

Трибуна тІа воал Грозненски мехкдаьтта института КПСС историе кафедра заведующи, комсомола ветеран нов. Филькин. Ветераний цІерагІа моаршал хьаттар цо делегаташка. ТІаккха дийцар хьалхарча комсомольций гІулакхех. ХІана оал вай, — йоах оратора,— цІеца хьацарца диллад керда вахар. Берриге болх кулгашца бе безар: цу хана техника яцар вай. МоастагІашца къувса дезар: уж тІагІертар массе оагІорахьара. Комсомольцаша бІа ца тохаш шоай вахар дІателар социализм бахьан. Цхьабакъда, халонех къехкацар. Социализма идеях доаллар тха са.

— Тахан укх зале гулбенарча делегаташта бІаргьажача, — йоах нов. Филькина дІахо, — дог гІоздоал са. Дерригга долаш ба тахахара кагирхой. Иразе да вахар. Духхьал тха институте цхо эзар соьгІа комсомолец ва. Доакха эскар да из. Нагахьа санна хІаране шийна хьалхашка латта декхараш сийлеца кхоачашдойя, дукха хІама карагІдаргда.

Нов. Филькина дІахо дуьц института вахарах. Цхьайолча студентий успеваемость лоха я. КІезигга кхета а деш Іомадеш общественни Іилмаш. ТІаккха малаь бехке? Вай да. Вай декхарийла да хьаркна къаьст-къаьста болх ба цуи классови сакхетах лехьбе. ХІанз дунен халкъашта юкъерча арене идеологически къовсам чІоагІбеннача, хьана къаьстта лоархІаме да идеологически болх тоабир. Къаьстта теркам тІабахийта беза кагирхошта марксистско-ленински теори Іомаяре. Шерра къовсам лоаттабе беза буржуазни идеологена дуьхьала.

Къамаьл ду «Комсомольски прожектора» областной штаба председателя заместителa Турпуханов Мухтара. Цо дийцар «Комсомольски прожектора» гІулакхех. Дукха рейдаш яь тайп-тайпарча предприятешка гІолла. Гучадаьхад кхоачамбоацараш. Укх тІеххьарча хана балха керда формаш Іоаьйй. Из гІулакх во латташ Грознерча Заводской, Ленински районашка. Цига каст-кеста вІашагІъехк прожектористашта лаьрхІа йола семинараш. Старопромысловски районе даим болх беш я прожектористашта лаьрхІа школа.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а да балха юкъе. Цхьайолча районашка лерттІа чакхъяхац рейдаш, гучадахац предприятешка, совхозашка, колхозашка долаш дола кхоачамбоацараш. Эсала вІаштІехьдаьккхад прожектористий дешар.

ХІанз хьалхашка латта декхар да. [illegible] опытех бисза пайда а эцаш, [illegible] болх [illegible] тоабар.

Трибуна тІа я Наьсарен районерча «Назрановский» совхоза Альти-Юртарча ферма доярки Оздоева Люба. Тха ферма тІарча комсомольцашен кагирхошен, — йоах цо, — шерра социалистически ахь йоаржаьй хьамсарча баьчча юбилея сийна. ТІайийцад доккхий социалистически декхараш. ХІара денна 3000 килограмм шура дІатела дош деннад оаха, бакъда хІанз оаха дІател 3500 килограмм шура. Декхараш тІехь хоачашдеш хьайоагІа тха ферма барттайна коллектив. Ферма тІа дукха ба къона доярка. Царна дика новкъостал ду дукххача хана даиз болх беш хьабоаІача, йоккха опыт йолча дояркаша. Цхьабакъда, цар хьийга кьа доадац къоначар. ХІанз хьалха латтарашца дукха ба къона доярка. Тха ферма тІа болх беш я Социалистически Къахьегама Турпал Барахоева Лейла. Дукха хІама Іомаду оаха цунгара. Тха ферма тІа я дикагІйола опыт Іомаю школа.

Дика вІаштІехьдаьккхад оаха салоІаллта а. Болх беш я цІе уголок, телевизор, радио.

Оздоева Любас дІахо дуьц юртaшкарча комсомольцашта хьалхашка латтача бехктоккхамерча декхарех. Уж шоаш сийленца кхоачашдергхиларах дІубенна ба «Назрановский» совхоза комсомольцаш. Совхозе хІанз вІаштІехьдоаккхаш да механизаторий дешар. Ферма 4 коровника механизаци яь. Март бетта болх бе йолайолийтаргья электродоилка. Халонаш эша а еш, толамца чакхдаьккха лерхІ оаха Іа, йоах Любас. — Къахьегама соьгІаташца накъагІоргда тхо В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна.

Дош лу республика военни комиссара нов. Волнева. Кагирхошта тІема-патриотически кхетам балар, — аьлар цо, — чІоагІа лоархІаме гІулакх да. Из болх тоабе декхарийла я хІара комсомольски организаци а.

ДІахо нов. Волнева дуьц цу даькье республике Іоаьча опытах. Традици а хинна дІаэттад Советски Эскаре гІулакх де болхараш торжественна накъболлбега, призывника денош вІашагІдеххилга, предприятешна, совхозашна, колхозашна царца буьзам лоаттабелга.

Советски Эскаре гІулакх де бахача ваь дукххача мехкадоша сийлеца кхоачашду шоай декхар. Командираша цар даьшта новкъост баркал оал. Даьхена хьалхашкара шоай декхар дика кхоачашдеш ба Шаьлара Эскаре ваха кхо воша Алиева гІар. Иштта дика гІулакх деш ба «Грозный» яхача крейсера тІара вай мехкахой а.

Цхьабакъда, йоах нов. Волнева, кагирхошта тІема-патриотически кхетам болара балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да. Эскаре гІулакх де болхача кагирхошта юкъе дукха ба комсомоле боацараш. Уж комсомоле хьаьцаргболаш кийчбе беза. ЧІогІде деза предприятей, совхозий, колхозий, школий тІемадешнара буьзамаш. ДукхагІа вІашагІъехка еза тематически сийренаш, ветеранашца вІашагІкхетараш, [illegible] денош, иштта кхы а.

Кагирхошта тІема-патриотически кхетам балар вай юкъера декхар да.

Дегаш айденна В. И. Ленина юбилейга кийчлуш ба Грозненски мехкдаьтта института студенташ, — аьлар механически факультета комсомольски организаце бюро секретара Целовальников Васила. Института комсомольски организацеша ях лаьцай дикагІйола комсомольски организаце яха цІи яккхара. ТІагІертта къовсам лоаттабу успеваемость лакхъяра. Цу гІулакха вІашагІъехка комиссе я. Комсомольски бюро даим йоакхо ю Іилман болх тоабара.

Тха института комсомольски организаце айхха буьзам лоаттабу вошал долча республикай лакхехьарча дешара заведенешца. ДІаюха ух студентий спортивни командаш, иштта кагирхой делегацеш.

Института студентана шефство лелаю юртaшкарча комсомольски организацешта. Каст-каста юрташка концерташ уттаде ух художественни самодеятельноста коллективаш. Институте дешна бахка безам бараша вІашагІъехкай уж кийчбара йола курсаш.

Целовальников Васила дІахо дуьц дІадахача шера шоай студентий гІишлошьича отряда карагІдаьннача толамех. Цхьабакъда, йоах В. Целовальникова, уж толамаш дикагІа хургдар, нагахьа санна студенташта эша хьалаш Іалашдаьдаларе. Дукха ха эзна йоайир болх вІаштІехь ца баккхар бахьан долаш. Из вІалла ла мегаргдац.

Ший къамаьл йистедоалаш В. Целовальникова белгалдаккхар ВЛКСМ обкомо юкхьаькарча комсомольски организацешна айхха буьзам лоаттабе безаш хилар. Комсомола обкома болхлой дукхагІа хила беза юкхьаккарча комсомольски организацешка, царна эша практически новкъостал а деш.

Иштта тоабе деза комсомольски организацей секретарашна дешийтара а.

Трибуна тІа йоал Советски районерча Итум-Калински юкъерча школа директора заместитель Исламова Тамара. Укх дешарха, — аьлар цо, — масерра а цкьа уйла йолаш яь. Цар дешарлер да махбахча дикагІа къамсерча баьчча юбилейна накъадахар. Тха юртарча комсомольцаша гІатІертта Іомаю ленински теоретически тІехьале. Комсомольцаша хьинаре дакъа лоац ленински зачете.

Тха юрта вІашагІъелдей цкьамика юкъе беча балха совет. Со я цуи председатель. Совета членашца дика кхоачашду шоай декхараш. Мехкараша шерра дакъа лоац художественни самодеятельноста юкъе. Цар концерташ дукха дезе юртахошта.

Оаха къовсам лоаттабу тІехьедисача гІулакхашца. Уж хІанз а долаш да. Нийслу шоллагІа сег йоалае тІертараш а. Дукха во йоацаш тха юртара 4 бер доле Джабраилов шоллагІа сег йоалае веннавр. Тхона из хайра. ТІаккхо оаха оарцагІъьхар партийни, советски органаш. Кхоачашхилийтанзар Іехха гІулакх. Цу тайпара тхо гІерт тІехьедиса гІулакхаш кхинна далале уж гучадаха, уж ца хилийта. Керттера теркам тІабохийт оаха кагийна юкъе беча кхетама балха, цар сакхетам лакхбара, шоай бокъо, иши царна дІайоазийтара, общественни балха уж юкъеозаре.

Цхьакха ахалсаг юстара юсаргІоваш вІаштІехьбохаш гІерт тхо болх.

Ударни хьисапе къахьега, В. И. Ленина юбилейна къахьегама толамашца накъадаха, — иштта а тха дезиз, — аьлар ший къамаьл дІадоладеш «Красный молот» яхача завода слесаря Дорошев Виктора. Заводе комсомольцашен кагирхошен лаьрхІад юбилейна хьалхарча 100 дийнах ударни хьисапе къахьега. Доккхий декхараш гІайнад юбилея сийна, хІаьта уж [illegible] кхоачаш а ду. Заводе дикка ба хьадха латта комсомольцаш. Цхьабаьчар хІанзале кхоачашъяь шоай пхе шера план. 87 саго коммунистически къахьегама ударник яха цІи яьккхай. Дуккханеша къовсам лоаттабу ленински къахьегама вахта ударник яха цІи яккхара. Дика болх бу завода къонача рационализатораша а.

Завода комсомольцаша шефски новкъостал ду, Грозненски районерча «Старопромысловский» совхоза Грознерча № 2 йолча школана. Завода художественни самодеятельноста коллективаш каст-каста хул цига концерташ уттадеш. Каст-каста вІашагІъехк тематически, салаІара доттагІлен сийренаш. Заводе дика традици а хинна дІаэттад Советски Эскаре гІулакх де болхараш накъбоахилга.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а а да балха юкъе. ХІанз а цхьайола моттигаш нийслу къона болхлой балхара дІабуьлаш, къахьегама дисциплина лоха йолаш. Формализм нийслу социалистически яхьаца.

ЦІенхашта къовсам лоаттабе беза комсомольцаша предприятешта нийслуш долча кхоачамбоацарашца.

Ший къамаьл йистедоалаш В. Дорошева дош лу, «Красный молот» завода комсомольцаша хьамсарча баьчча юбилея сийна тІаийца декхараш сийлеца кхоачашдергхиларах.

* * *

Конференце делегаташта хьалхашка республика комсомольски организацена хІанз хьалхашка латтача декхарех къамаьл дир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина, ВЛКСМ ЦК сектора заведующи Г. Т. Журавлева.

Конференце делегаташа шерра соцам тІаийцар вІаьхо ба хоаша гІулакхех.

ДОГ ГІОЗДОАХА ГІУЛАКХАШ

Республика залкъе боаккха массе довзаша хьинаре къахьегаш ба кагирхой. Дукха дувцй йиш я отчетни хана комсомольцашта карагІдьннача дикача гІулакхех. Царех цхьадараш де ераш.

Республика итт эзар соьгІа кагий нахи мехкарийн ба боаллий юртарча ватаньойь школашка дешаш. Профтехобразование училищешка дешаш ва 13 эзар саг.

Грозненски газ чакхйоаха завод хьалъеш цидар Нохч-ГІалгІайчен студентий гІишлошъяь отряд.

310 сага 52 балха дийнахь хьалъьяй 2320 сага лоьраІа 30 общежитий, 3000 погенни театр кула ветеннь биллаб, 5 овощехранилище хьальяй иштта кхы дукха а. Мехкдаьтти педагогически институташкарча студентех вІашагІъелланне цу отряда гІишлошъяра план 107,7 процент кхоачашъеай.

Дика болх барех цу отрядарча 250 сага грамоташ еннай, 13-нена — ВЛКСМ ЦК значокаш, 35 сага — мехка соьгІаташ. ХІаьта отряда еннай «Грозгазстрой» тресто № 3 йолча гІишлон управленен байракхаш.

Республика хІанз 739 физкультурни коллектив я. 250 эзар сег тІакхийттаб физкультурникашта. Дуккхача къоцача спортсменашца мекка гулъеча командаца дуьнен калкъашта юкъерча спортивни къовсамашка дакъа лоацад.

Республика школашкарча дешархоша хьинаре дакъа лоац «Зарница» яхача Еррисоюзни тІема-спортивни ловзаре. Укх шера 1 январа кхаччанца йолча хана вІашагІъелланай 304 батальон, 2010 отряд. Церна чуюоагІа 65700 юкармехоц.

«Зарница-3» яхача ловзарен республиканск финале вот а хинна. Наурски районерча Алпатовски юкъерча школа отряда даьнъ ваьцар Гелаев кхиначчча Еррисоюзни финале, хІаьта цига боллагІа моттиг а лачкар.

Республика пионерски организаце чуоагІа 121567 къона ленинец.

В. И. Ленина 100 шу дузача денна хетаь йолча «Ленина васкеташте мугІара даь» яхача экспедице хьинара дакъа лоацеш а вроиге 435 пионерски дружина.

ВЛКСМ 50 шу дизара хетаьча «Сменена тІехье — смена йоагІа» яхача смотре итог даь. Цига дика ка аьнней дуккхача школашкарча командай.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІ, 17 февраль, 1970 шу.

ФАШИСТСКИ ГЕРМАНИ ЭШАЯЬ 25 ШУ ДИЗАРГА

КОТАЛО БАХЬАН

— Хьавеҳ, тIаьле оз вай,— элир серҗанта Непучеренкос. «Казбекан» пачка хьа а йиллa.

— Озаргья, фашистий дог мистлургдолаш, — вела а кьежа, жоп делар Гуренкос ший новкъосте. ТIехьа дин гIаьле хьийдар ц, цаI лотайкр, вож коча кисa еллар.

— ТIехьагIа раз я зц Iа? — аьлла велавелар Непучеренко.

— ТIом баьчул тIехьагIа чамболешагIа хургья тIаьле.

Новкъосташа гIаьлен кIур баьийтар.

— Атакане кийчле! — команда елар взвода командира.

Мистанена хозаш чакхдаьлар «Атакане кийчле!» яха дешаш. ХIара тIемалочо жоп тIом атакан чакхбалга, цуьна кийча ва из, фронтовика йовзаш йоле из команда тьахезача салте кьинар хул, иттаза дукхагIа хул цун нуз, кьинар, тамаше, лакхлу доьал, моастагIчоа хIама тоха бирслу из.

Атта нисъ бац моастагIчоа тIакхачи йиса бIаьш метраш е ваш хилар; цу новкъа салтечоа кийслу орамо [illegible] кьмаз валао, укхаза эш чIоагIа деIам, къонахчая, цкьаккха тергал ца деш дIахьалхашка вада довла.

Гварда ефрейтор Гуренко Кузьма дика хьож автоматего, бе йолхаю гранаташ кийчъю, бьщпара ракеташ ураIъяцйтарга, атака дIайолаелийтарга хьаьж из, тIом бе кийчеина. Ши бIаь метр хьалхашникъарча сангара йисте наст-наста бу шiере аде. Из моастагIчун хьалхашкара окоп я. ДIахо гаьна гуш яр Поляйса иха молдавски юрт. Взвода командира яхачоа, цига яр моастагIчун окопий шоллагIа лини, дIахо, кьул йисте — кхоалагIа лини.

— «ЧIоагIа чIоагIбеннаб немций, — уйлия яр Гуренкос, — атта хургдац вайна иштта йола чIоагIало йохае!».

Цу минута дьлар бIаьш йоле йоккхий топаш — моастагIчун сангар шiере, кIуре, деме кьайлаьхкар.

Сигал ураIдахар бьщпара седитий — из атаке йолае аьлла беш бола хоам бар.

— Атака! — аьна чакхдаьлар окопашка, Иштта хийтар из салташта, боккьалдар аьйна чIемо тате хьа ца хозийташ шортиге аьлча санна кетар из.

Цкьа ший новкъосташкахьа дIа а хьежи, ефрейтор Гуренко Кузьма ший окопа чура аракхоссавелар, тIаккха моастагIчун окопашта тIадьейдар из. ТIехьара тIахозаш дар чIоагIа дIадьдаь иха «Ура-а-а!». Из дар Гуренко Кузьмас дьйча тIулакхо дог ураготтадаь цун новкъостий — волкешара бIухой атаке баха гIоьттар.

Майрача ефрейтора юхе кьоргвернавеш леллар моастагIчун минаш снарядаш. Голма дар цар гаргаре ду таташ, шеш еттар эхорчаш.

«Шок етте, юхе гIолла тIехдуелкиц, — шаш уйла йора салтеср. Кьй а сихагIа дIахьалхашка кьийдар из. Тхьаьх гIа боккхуй [illegible] моастагIчун окоп. Кь а [illegible] моастагIчун окопи чу гранате кхиссир Кузьмас. Ийккхар из, корзагIбьинача немцаша [illegible] МоастагIч[illegible] Кузьмас бу устора тIа [illegible] дIатIIаьттар.

Сангара чу хьийкар цун волкешара бIухой.

— Дийна ва Кузьма! — аьна гIадвахна тIакхийтар ший доттагIчоа Никита, — ШайтIа санна мара кьар ца луш дIахьалхашка кхоссавелар хьо, иштка тIехьа кхийра тхо хьона.

— Иштта дIанийсалар-кх из, кьогаша шоаш дIаенхьар со, — йоалар Гуренкос.

— Дийна воллашехь фриц а тIаьа пулемет аьнкла виний! Кьонах ва. СовгIат хургда хьона, дьхьада хилда!

— ЛертIа довла, тIема кхоачамаш хьакхдачийнде! — команда елар взвода командира, Кузьмина кIатIа а вахна цун куйг лаьцар.

Кьонах ва хьо, новкъост Гуренко, майра йар Iа атака, совгIат дала еттаву аз хьо!

— Советски Союза гIулакх дей ва со! — аьлар Гуренкос.

Вона болча тIом лаьтIбелар. МоастагIчун оборона хьалхарча полоса тIара кхо траншей хьа а лаьцо, порадох оттаеш дар вай эскар, немций кIоаргга эшелонированни оборона йохаера кьы тIа а эскар тIевозаш дар.

20-ча гвардейски стрелкови Криворожски ЦIеча Байракха дивизе 60 полка 3-гIа батальон компанешкара дьаьдаьв окопашка ар.

Командирахьа салташка хьалхахьа дIахайтадар кхоана, 21 августа, Ермоклен яхача юрта оагIорахьа моастагIчун шоллагIа полоса йохаеш тIом хургкхьар. Ди дIайха хургдолаш дар, цу дукьа берригенашка а, подразделеней дежурнешкарен наблюдателашкарен дIанйккхача, наб е аьнна приказ деннадар.

«Наб е» ала атта да, наб юлой тахан иштта тIом беш лаьттача дегIага. Наб юллнар Кузьмайга, цун деррига дегI меттаданза дар дийнахь бьщи тIемах, Поаттрашш чуйолча яьшка тIа корта а биллa, «хар» делла уллар Никита.

«Хьайла, ираз долаш саг вений, ца мерза наб цо!» — аьнне хийтар Кузьмайна. БIаргаш дIа а кьайла, ший дегI меттадоалале а наб е гIертар из. Цкьабакъда керта чу гIертана уйлаш витнар.

«Дезал мишта бах-хьогI Грозне?.. Аннушка яьду «Зика бах» ахан. Мича бах уж дика тIом хилча? Сага ца даьйта, сатеде гIертаец дIайнах-кх. Беррисата истеша сайташа иштта хаду, хIаьта юсаш-м дийнахь 14 сахьаьт бола бец, иштка дал хIама мара доацаьв дургда. Мел бонкха бален тIайгIеш тIаоттаьй наха укх тIемо. Бакъда бистебеллаш-м, латт ер. тIаккха-м дика хоьшаргда вай, сагот ма де Iа, Аннушка. Письмо яздина фу дархьогI. ВIалла ха ...хилац-кх.

Кхоана яздo мег аз, — уйлаш йора Кузьмас.

Со дулаш вай а моастагIчун а йоккхий топаш дукхагIа [illegible] йохалар.

Сигал гучадьлар вай [illegible]

«ТIом бе ахар уж, — [illegible]

МоастагIчун оборона [illegible] пункт йолча [illegible] тIема [illegible] Ермоклен тIа.

Ди [illegible] стрелкови батальон юрта [illegible] оагIорахьа [illegible] хьайоаккхаргIолаш ер.

Цу хенна немцаша контратака еш, йиьтта таяна йоаш лела йоккхий топаш тIахийцар.

— Окопаш а дьха дьулаьла. Контратакана духьал еттара кийчле! Танкашта духьалара средстваш тIема кийчъе! — команда елар.

МоастагIчун танкаша пулеметаши йоккхий топаши еттаешаь, чуйийна белашка латта оахкаш бар салтий, кьайла йоала гIерташ.

Окоп йоаккхача Кузьмайна гора тIемо порадок а оттаеш, тIайоагIа моастагIчун Iоарма йоккхий танкаш. Дуьхьал Гуренка Кузьмайна тIайоагIар кхо «Тигр».

Шовзткъе итт гIа гаьна мара йоацаш я уж.

«Юхасоцае! Юхасоцае!», кхаш хертах кIама еттаж санна дагар; хIаьта миштте! «Тигра» цхьаккха хIама а дергдац танкашта духьаларча цхьа граната, дукха вIашагIъетача ела хургья, гаьнаш дIакхоасалургьяц, — иштта уйла йора Гуренкос.

Хьалха йоагIа танк тхьо тIа мара юкъ ца юсаш гарга гIертай. Цуьна салеашта йоакха топ [illegible] тIех а [illegible] пулемет [illegible] деттар.

— ДIаво гIоргьйа хьо, бIаьна, сенаргда! — маргаш [illegible] аьлр Кузьмас. ТIаккха [illegible] граната а [illegible] моастагIчун танка тIавоадлелар Кузьма, [illegible] моастагIий а. Танка тIара пулемет елар.

[illegible]

— [illegible] Аннушка, [illegible] — аьна танка [illegible] Кузьма.

Ларгаш тьфдеорадом танк [illegible] массеяк сенунд аьлча цIаькха [illegible] дар, хьалхарчул а чIоагIагIа, гаргаш хулаш елар моастагIчун машина, танк итта йоадалар, чурчул [illegible] а довлаш.

— Кузьма, Кузьма я! - ва! — Никита цу хане Кузьмах хьо доле деккхал а чIоагIа дега дошна хеланетар а дар.

Цу хана хьатIакхачача танкашта духьаларча артиллера моастагIчун массеяк танк йохайар, вожаш тIехьашка хьалар.

«Кузьма Гуренко вер юхадоккхаргда!» аьна шоргIа а деттеш 3-гIа стрелкови батальон полка кхача подразделенешца цхьана атаке чуьхтIйдар. Ермоклен хьаьцкилар. Ефрейтора Гуренкос дакаш дола гIулакх дар батьан дилаш вай эскара шикъ паргIате бьлар.

* * *

1945 шера 24 марта вадальнача СССР Лакхерча Совета Президиума Указа гварде ефрейтора Гуренко Кузьма Иосифовича вениначул тIехьагIа Советски Союза Турпала цIи елар.

П. ПАВЛОВ.

ХIанзчул итт шу хьалхагIа нагаьре саге йовзацар Иркутски областа кьилбаседехьарча аьькъа тIа Приангарье аьшка доамашта юхе ягIа Коршуниха иха йоккха йоаца таежни станци. ХIаьта хIанз Коршуновски аьшкарудан горнообогатительни комбинато Западни Кузнецки металлургически предприятенеш изуъийт екъача аьшка концентрата миллионаш тоннаш. Теханара дика товенна городок Железногорск— Илимски а руди великан а — ид кьилбаседехьара гIирс хьабера ший коллективо дукха цхьаш дIаденнд йолча «Братскгэсстроя» детица. Керда мощностам хергерзаю комбинате, эргайоахаш товш производства технологи.

Теханара Коршуниха — Малхбалехьарча СибарегIен индустриальни край.

В. [illegible] сурт.

ТАСС фотохроника.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизарга

ИЛЬИЧАХ ДОЛА ДОШ

Ленина Октябрь... Критикента моллагIча мIинга из вахаш вале а хIара кьахьегамхочун дога доза да уж дешаш. Ираьча аковента йоа адамлен никъ сийрдабаьккхаб Ленинов Октяброн.

Сай шерашка юкхьежача, сай кхел эйча, Румыне халкъа Iаьдал котдалар бахьанче писатель а Iилманий Академе действительни член а хинначо сега кхел эйча, аз цIаькхаа а цIаькха а ях: сп., вахара массе а этапашка никъ хьахе сокъа хиннаб Ленина пасекташ.

Уйла ю аз ах бIаь шу хьалха хинначун. Россе революци хиннача сона хайра 1917 шера, хьалхара дуней тIом лаьттача хана. Цу хана итт шу даьнна вар со. Тха дезал дIамигача трансильвански юрта бахар. Сона хацар «революци» яхилга фу дош да. Цхьабакъда аз кхетадора из цхьа дика хIама долга, из иштта делара нах воала гIадбаха кургбаьар. Дукха на аладаьва тIем тIара цIаакха баьлар са юртхой, сона цIаькха а хезар революцех дуйцаш. ТIем тIара мIайбаьккха салтий гIазбаьнна бар, шар топаш кьунсар. ТIаккха со бокъонца тийжар революци яхилга дика хIума хиларах. хIана аьнча, тха юртара жандармаши помещикаши удар, Тханцига отрядаш аIашагIйоаха йолаелар: аIай, цIе, Iаьржа, кьилола бессаш дарашаш а, цхьабакъда, на деррига а фуд хийцар сона цу хана. БоцкагIчар цьамарI дена хана наст-наста хьоар Ленин аьна цIи...

Ленина уйла я дош а эггара хьалха кIенхаштта дайзар сона цхьа а 10 шу дьача — Клужски университете. Венгерски метталера «Материализми эмпириокритицизме» дера сона цхьан студентнас. Цу сальате Марксан Энгельсен балхаш леха а деша а волийедар со, хазал чIоагIа дог чу дийхар сона из книжка. Философски факультета студент хиларах тарра цу аз эггара хьалха дийшача ленински произведене дIахорча ча дешарю чIоагIа новкъостал дир сона. Цул тIехьагIа румынски метталара дукхаа а кхьдола Ленина балхаш Iамодир аз, цу дахьас «Государство и революция», «Детская болезнь левизны» в коммунизме».

Ильича книжкаш цу шерашка тхенцига дешийташ дацар. Цун идеишта пропаганда ярах румынски сигуранца набахта чубоьдар нах. Мел чIоагIа теркам тIаеаш хила евар Ленина уйла, нагахьа эзараш а эзараш а болча са хаьарча нах — студенташа шоай кортамукъаленна а, хIаьта цхьайолча хана вахара а кхераме тIадаттаще а цуьна иштта бозам а дьацIа а долаш хилча!

1932 — 1933 шерашка, Германе Гамбурге волча хана кIоаргийр аз ленинизмах йола сай знанеш. ХIаьта Германе фашисташа Iадала бе доллаьро кхетавир со; натаьхьа санна хьо коммунист вале, кьовсамцо дила везарал. ГIортамна Лейпцигски процессе дахча чувоаллачун гIандах бахк бечун тIанд дахьа Г. Димитрова масало цIаькха а хьеккар бокъонца вола коммунист - ленинец иштта хила везалга. Сай дагардар вийса хиларах со Iешавир са дахьене машинакъахоша аьца забастовкашта. Цу хана кхетавир аз Румыне Iаьдалаша корзагIдаьнна пулеметаш Iалашйой а цига хьалха а тIехьа Ленина идеяш котьаргIолга. Ца иштта хила а хилар. Советски Эскаро сийлах коталонаш яхар бахьанце тхьаь пхийсъ шу хьалха тха мехка халкъа Iаьдал еттар.

Ленина личноста иштта чIоагIа шийна теркам тIаозийта сенах латт-хьогI яхаш дукхазза а сайта хийттад из, цун дутIIавала гIерташ. ДIаяхача ханашка бехьача сийлахь - боккхача наха, уйлахоцта, законаш арадаьхаршта, халкъа вожакашта, ди керте латтараца из тара вий хьийнбаь ю. Цхьабакъда цуьна нийслургвар кораваьлар сона. Ленин—кердача тайпара саг. Ленин — шоай гIулеяк бакьдолга кхетадьча кьахьегамхой хьыкъал а сий а. Ленин деррига хIама чуйоаца хьекъал, дийла лог долаш саг ва. Цхьабакъда революции хьештех дуйцача хана тIехьашка варгвоаццаш чIоагIа а хIаманца барта гIоргвоаццаш а книгаш из. Иштта волаш Румыни мукъа а вихилехьа цун коммунистий сакхетам чу вера из, вай ден шка Румыне Социалистически Республика кьахьегамхоша цу тайппара сий а ду лоавхIа а лоархI цун балхаш.

Ленина кьаьстта чIоагIа хьагойт ший гениальность. Революци яккха ший мехка аьлиъ гIотта а дьь керда вахар дуьлача Iаьмоте халача балха керте эттар из. Цо иштта дерригача адамашта лелар социальни прогресс бахьанце лоаттабеча кьонсама тIехьара шийса никъ хьахьежаш дола кьулба. Цулуьха ва Ленин дуней пролетариата бахча.

Вай оал: Ленина санна болх бе. Аз иштта кхетаду из: адамаш тIакхача гIертача идеалашта новкъадаргдола цхьаккха а хIума де йиш яц.

Писатела, художника, Iилмахочо, историка, актера ленински образ йолча бесса кьахьожхар — цун керттере сийлен декхар. Вай ленинский седкъа кIал дахаш доладаь а хинна ца Iеш, Ленин ше а кхоьнен саг хиннадаь. Ленинах стихаш, статьяш язьйй, цун нахара тохкаш баьб да. Со дийна мел волча хана цох аз а дергда.

Со Москве массаза воагIа ЦIеча майдан тIарча Мавзолее ца хилча Iелац со. Из чуулача саркофагана тIехвоалаш, хьо цун учения волга дIахайта. Цун идеаш котъяхара хьайна царгIахьинанех дагавала безам боагIа.

Гаргахоачаш латта Ленин ваь 100 шу дуза ди кхы цхьаькха а бахьан да из дикагIа воваара. Цу сийлаь - боккхача сага личноста аз йоагIара уйла яра оламий прогрессах, коммунизмах тешарца укх дешопка цIаьнл а уйла е еза массанена а хьаькъал телача, адамий хана доаргдочача цун балхий.

Бухарестски университета хьехаш ва со, Философски факультета аз кулгалдеча кафедра берригача членашо Владимир Ильича хатаьча Iилмах сесса докладаш е тохаш хержай шоашта. Из хургьа 1970 шера апрель бетта.

Михай БЕНЮК,
румынски писатель, академик.
(АПН).

ТХОГА

ЯЗДУ

Кьаракъ тIехдаьккхачоа хиннар

Коммунистически кьахьегама коллектива яха сийлен цIи яккхара шерра социалистически ялъ йоаржалча «Октябрьнефть» НПУ коллективо толамца чакхдаьккхар дIадаха шу. Планаш совгIа дукха мехкдаьттеи саэн хьаккхар цо. Планированни экономически стимулированеи кердача хьалхала болх беча мехкдаьттахошта шера кхойттогIча алапена 74897 сом хьождадь. Цхьабакъда но болх беришта, кхахьегама дисциплина телхаерашта, корта бохабу маларашш мелерашта телац из.

Дукха беце а цу тайпара нах ба тха управлене. Масала, скважинашта капитальни ремонт еча цеха мастер В. И. Воробиев цкъа кьаракъ менна баьха вера. Кхы шозлаго мерча гIулакх вунайоалийте меваредоацилга цIенхаштта дIа а хойташ премиальни хьожадьча ахчах 80 процент тIера Iодаьккхар цунна, хIаьта хIанз кхойттагIча алапи а дIа ца душ дитад.

Из ба...кх кьаракъах цунна баьнна «пайда». Цо болх беча цехера мастера гIонча И. П. Вышкворока делIа доалара вайна кьаракъ менна а аьлаш медвытрезвителе бийса яьккхай. Иштта кхахьегама дисциплина телхаьб дирудеттача И. Н. Рыбцене. Гудермески мехкдаьтта промыслови управлене электромонтера С. Тарамова, телемеханизированни промысла мастера А. В. Гладкова, кхычар. Цар дош собране дийцар. Управлене кулгалхоша, партийни профсоюзни организацешо цIенхаштта дийцар из гIулакх, премиальни ахчаш тIера Iодахорал совгIа царна воаггIаш бола бехк а бир. Кхахьегама дисциплина телхаерашта, малар тIехдоахаршта дIахайтар цу тайпара хIама шоашта моейттердоацилга.

И. ГЕНЕРАЛЕНКО,
«Октябрьнефть» НПУ юрисконсульт.

БАЛХАШ СИХДЕННАД

Гарга гIортам латта бIаьсте хоелча санна, сихбенна кьахьегаш ба Грозненски района «Советская Россия» колхоза кьахьегамхой. БIаьстенна еча кийчоагIа диллача кьаьстта белгалбьннаб кхаш бьщадаараш лелаераш. Шоазткъеш итт цаьхоела ва тайп-тайпара балхаш деш; цаIаш дьунегIара лела «хьаьнае даьтта доесаш ба, вожаш бюдовгор тIадотташ ба, кхоалагIчар, парникаш котлешаш цIенъю, кхачар уж дьаIъюз. Со шига хинначе дийнахь дIадийна доалаш латтар хьалха кььбулача кабуца фу бIоалагIча рама чу.

— Тхо-м тхоашна кхоачача дакъа сихлуш дар, — йоах колхоза председатела вов. Абдусаламова, парткома секретара вов. Чугунова, — цхьабакъда, шоллагIча кхоалагIча юьча кабуца фу тхоа доккхара Iаьха сагота бац «Сортсемовощ» кулгалхой.

Бошамаш лелаеча бригаде балхаш дIадоладале дезаравтен хIаьта уж кхоачашдара йолга торонаштен хетаь шоашь собране хиннай.

Белхтоккама да бошамаш лелаеча бригада укх шера тIайнца социалистически декхараш. Тайп-тайпарча бьщадаарий 4 эзар тоннаш дехкарийла я бригада коллектив. Цул совгIа, дIадахача шера бьщадаараш кхедеш кхе бригада яр колхозе. ХIаьта укх шера цхьа бригада мара яц. Цу бригадана кулгалдеш ва лакха товзал йола Сатуев Ахьмад. 150 гектар латтача бригада ши бIаь гектара тIа кхедергда укх шера бьщадаараш. Бригадане юкъе ба цхьайтта а кхы а совгIа шерашка бьщадаараш кхедеча болх беш хилар хьаккха опыт Iоадь кьахьегамхой Царед ба А. Тахаева, Х. Денисултанова, А. Эмрханова, кхыбараш. Шорта я бригада доалахьа техника; йиъ колесни цхьа гусенични тракторш, «М-10» маркаш йола шиъ «ДДН-45» маркаш йола кхоъ, догIан хьсапа кхашка хий декхьа установкаш, биъ мугIарагIа рассада дIайогIа машина, мел эшаш йола юртбоахама инвентарь.

ХIанз бьщадаарий бригада цхьаболча боахлой парникашка болх беш болча хана, вожаш минеральни органически удобренеш вIашагIе а еш уж кхачорка екхаш бе. Ши бIаь гектара тIа 18 эзар тонн уж удобренеш яьха декхарийла ба уж, хIара гектара тIа 80 тонн е кхоачийташ. ХIанзле ахаш совгIа йола удобренеш кхашка дIайнхьа йьнай.

ХIанз бригада цхьа эзаьо хьалхайоала баьцаш кхеи кийчо еш я. Парникашка да дIадахача шера дIаегIа петрушка, щавель, сьмарсаьхк. Уж культураш ворх! гаргга гектара тIа я. Церна оасар дош, минеральни удобренеш еккаш ба бьщадаараш кхедераш.

Бьщадаараш кхедерашца иххе баьлча санна кьахьегаш ба кхаш лелaдераш а, Гуреха дийнача 1400 гектар хлата аммиачни селитраца подкормка еш ба уж хIанз. ХIанзле 500 гектара тIа уж балхаш даьбьннаб авиатораш. ХIанз этта хоза за тувла ца йолайташ, гурьяха дийнача деррига хлата подкормка яра балхаш сихагIа чакхдаха гIерташ кьахьегаш ба уж.

Х. МАХИТАРОВ.

СихагIа Iалашде фу

БIаьстане кийчо еш духха балхаш даьа тха районе бохамаша. БIаьсти шеча культурашта даьрхIа Iалашдаь деррига фу дIадуьрв кондиции дIакхоачадаь. ХIанз боахамашкара фу 96 процент цхьоалагIча классаш 71 процент шоллагIча классаш да, хIаьта кхьа процент мара дац кхоалагIча класса. Фу кийчдаре балхаш дика вьйтагаь елат цIенлача чоалаеча машинаш тIа бола беш болча «Гереха» совхоза машиниста Эльмурзиев Решида, «Красноармейски» совхозара Яшуркиев Iисас, хIаьта цу боахамий агрономашо - семеноводаша. Цу тайпара фу Iалашдарге диллача хьалха латтачул боахамий кьахьегамхоша даь балхаш боккхача лоархIаме да. Цхьабакъда района цхьадолча боахамашка дукха кхенявбоацаш да. БIаьсти шеча культурий фу кхоачам хилла Iалашдаьцаш цхьадолча боахамашка. Масала, Мичурина цIерагIча совхозе кхоачам балаш дац шеча фу. Тоьаш 175 центнер. ХIаьта из Iалашдаре боахама кулгалхоша, специалисташа дика хIама а дац.

Вьцчий фу а тоьал дац цхьайолча боахамашка. ХIаьта хоаш цу дий укхаза шера шера боахамий кьайбашта кхоачам диллад гIоаьа доккьар Iалашде тоьа йоашаш дусилга. Кертера доалаш цуьна дувадения да кьайбай продукташ хьара темпаш лоза хилар. Дале а, дIаюкки йолча вьцчий фу Iалашдара йоагIа терко ца цьалла долча боахамашка. Масала, «Техниски», «Красноармейский», «Гореце» совхозашка тоьаш дац дукхаьа шераш цхьацы шерех тIаьоалача бьццй фу. Кхетадеш дац цу боахамий кулгалхойи специалисташ кхоачамбоаца фу Iалашдара маршагIа ца боалаш хIана бага.

Хошш де хержача дикача фух витательни вовшества дукхагIа боахаш хилар. ХIаьта цуьна дувадена да дIадийна фу массаьнахьара цхьатара дина хьатIадаледаь, хьатIадаьккхачул тIехьагIа на дика кхьаллара. Цудукьа района боахамий кьахьегамхой декхарийла ба Iалашдаь дерриг фу цхьана а кIендарца цхьоалагIча классе бохараш дIакхоачаде. Из гIулакх кха тIехь [illegible] е ца тетташ дIашаре а кхоачаде деза да. Цу кьахьегаьа а дукха кхоачамбоацарож нийсдоаьйт сортовой специалистешa. Иштта «Техниский», «Красноармейский» совхозашка ла йоа боахаш тIедьаттетт уж балхаш. Из баьхаш далаш кхерам ба кьаьоаьйн шера тIаейла специалистически декхараш кхоачам ца дар.

Дукха балхаш де дезе Iалашдаь фу ца тaллийтара а. ДIадуь фу чулаттача складий заведующи декхарийла ба фуна температурни режим кийса лелаьра хьадаэа тIаьххьи лаьттаба, складаша йоагIIаш йолу порадок лаьттае, тайп - тайпарча культурий фу вIашагI ца эхалийта, Iалашдаь фу цун классага, репродуктига, цIенлага кьежжа кьаьсткьаьста лелае.

Боахамий специалистий, кулгалхой, берригача кьахьегамхой керттера декхар да деррига фу цхьоалагIча класса баарамга дIакхоачадеш ца тоьаш дар сихагIа Iалашдеш.

А. СИМОНОВИЧ,
Урус - Мартана района фуна инспекци начальник.

НАХАЦА ДАГА А ДОАЛАШ

Юбилейни шера тхоай юрт хоарIа хьийта царкагIаьнннай тхе юрта Совет. Тха юртарча 27 депутата юкъе цаI вац цу гIулакха юстара.

Тха болча керттера чулоацам нахаца дукхагIа буваш лелабер, царна дагадалар бе. Укх шера тхоашта хьалхашка латта декхараш дIадоаийта а хIаьта уж кхоачашдара наькъаш лаха а юрт хIашагIа а тоха сход йир оаха дукха за йоккцаш. Дукха предложенеш тийлар тха хержархоше нахагара предуктеш хьийра хьакъехьа.—Сов дола бежан пачхьалкхенга доала дора аьнна хьаккхйкадарех доалаш дац, — йоалар цар. Из бежан ничахье дIадига дора, цох фу лургда, пачхьалкхенга хIана долу из бозар тIа ца дохааш, Iаьдало фу лоаргIам беш да из гIулакх: деррига а, дIадуьа, дIахайта деза юртага — иштта бар сходе дийцачи хьаькьалий корта.

ХIанз из агитационни болх беш кьаьстта теркал а ду. Сход динначул тIехьагIа кIашагIа а кхийта тхоайла цIаькха а массаза сиина дагадьлар тхо, депутатий декхараш балаьдир. Нахa юкъе болх бе водача сага шо фу лаьрдIа вода а хIаьта юхера а уж тIаккьеха безам дола гIулакх депутат шийна кIоаргга довзаш хила везалга дIахетар оаха.

Болх бе болабелар депутаташ шоай хержархошца. Гучьюлла йоч лаелар цар лараш, Iоара а хьаллар а мел яла болабелар юртесота исполкома цхьаш пачхальаькхенга дахка бежан дIаяздe а сирвана яхье а. Ганижев Жамардий Султан цхьа етти говри воалааш вера. Гагиев Берса Султана, Гагиев Исе Iазе цхьацца бежан дIаделар. Кхийтар нах цу сов хьайбаша шоашта доакьара мел за ду а, хIаьта пачхьалкхенна мел гIо хул а.

Иштта тхо уйла тIа а цхийта тохадалар бахьан делаш укх хьалхарча квартале нахагара духа хьанйдарх задания цхьан никарь бетта кхоачашйир оаха. ХIанз ца эшаш цIбан кхаьзан дукхагIа дIаденилд духх. Шерара план 150 процент кхочашьергхиларех шекдам тхо. Депутаташа шоаш дIабьолабаь боли мелбалийтаь. Шоай хержархоша дуцачуга, цар декхарашка а лердуьгI цар, из чIоагIа пейдаве да.

Дог тIара бекхтокхама вешаш кхоачашлу из декхар тха юртарча наха дика бовзаш а сий деш а болча депутаташа Евлоев Исмаьлий Аюпа, Хамхоев Iумарий Яндарка, кхычар.

ОарцагIбувл депутаташ шоай хержархой наказаш кхоачашлара а, Цхьа цIа дац хIанз тад Iаьлий-Юрте воа о юхе ха колонка йолаш, масса цIагIа электрически сердал я, жагIа билла товдаьд цхьадола юрта юкъера наькьаш.

Иштта лараш йита дага да тхо укх дезача юбилейни шера.

Ж. ЯНДИЕВ,
Насыркорта Iаьлий - Юртарча юртсовета исполкома секретарь.

НОВКЪОСТАЛ ЭШ

В. И. Ленин ваь бIаь шу дизарга сийна яхье а баьнна кьахьегаш ба Грозненски района «Ермоловский» совхоза механизатораш. Цар дош деннад 20-гIа февраль тIаккхоачаш деррига юртбоахама техника дикал лакха йолаш тоаьякха.

Техникана, инвентара ремонт еча белгалбаьннаб совхоза дикагIа бола механизатораш П. Ваигаев, Г. Вегиев. Б. Хатуев. Царех хIараввар шо-шоай трактора ремонт хь а дьнна шоай новкъосташта гIо деш ва. Кьаьстта белгалваккха безам ба цаь аьшканхьар Удиев Вахи. «Дошо да тха Вахий кулгаш», — оал цох новкъосташ. Вахa цу тайпара хостаре бахьанаш дукха да. Хоаш да техника, инвентарь тоаеча хана дукха оатхалаш ца тоьалга. Цудукхьа, техника сиха тоаьь яккхара резерваш леха езаш хул ремонтникаш. Юдаметтаоттаеш езаш, керда хьае езаш оатхала хилча Ваха волча боах механизатораш. Царна хов балла ца чекадьнчадар аьна цу ца [illegible] шийга дал зилал цо кхоачашдергдолга, хIаьта цо тоаьььа, хьаьнча оатхала дикал лоаьд хургйолга.

— Укх шера хьалхарча квартале механизатораш декхарийла ба ялх гусеничнии йиъ колесни тракторараш тоае. Цхьабакъда, ремонтникашта хьашар айдаеш кьахьегараш хIанзлехьа ши гусеничнии, кхоъ колесни тракторараш тоаьбй.

Цу тайпара дика оттадеш совхоза тракторно - полеводчески бригадашка культиваторараш, похараш, накхаш, лушильникаш тоаера балхаш а. ХIара бригаде инвентара ремонт яра кьалаш дика, вIашIIъзаьдньад.

Цхьабакъда харцахьа хургдар, совхоза тракторараш, кхийоле техника тоаера деррига гIулакхаш дика оттадаьд аьлча. Масала, кхойттагIча декабре ремонт е дIаоттадаь ший трактор К. Сулейманова. ХIаьта из хIанз оттабеча санна латташ я. Цуьна совхоза хьалешкa хьае йиш йоаца «звездочка» яха оатхал, кабина кожух эш. ХIаьта механизатораша-м шоашка доагIча дакъа дe мел дезар дая баьннаб. 24-ча декабре деза хал кхоас йоалаш датт Б. Алигириева трактор а. Цу гIулакха оарцагIболла беза совхоза кулгалхой.

БIаьстан балхаш дIадолалуш деррига техника, инвентарь тоаьккхара новкъостал эш механизаторашта.

Я. ЦУЕВ.

КХАЛНАХ-МЕХАНИЗАТОРАШ

Гудермески района «Стерпой» совхозе кIезагIъелaлй духьала кхалнахе лаьрхIа йиъ бетте йола курсаш. Района деррига боахамашкара 33 кхалнах цу курсашка дешаш йола кхьа бутт белла болх. Дикa кеп хургбола механизатораш тоьрех, машенех. ХIаьта хьехархошш а (уж ба юртбоахама производственни управлене, боахамий специалисташ) дукха болх бу хIара урок пайданагIа хургйолча тайпара чакхьякхара.

Лоаца аьлча района кхаьщара болхаш леш хургья 33 кхалсат-механизатор.

А. ШИЛИН.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

СОВЕТСКИ ИНИЦИАТИВА КЪОАБАЛЪЮ ХАЛКЪАША

Дунен халкъашта юкъерча шерача общественносто чӀоагӀа раьза хиина хьалаьцай тӀеххьара Советски правительства лоархӀаме инициатива. СССР Министрий Совета Председателе А. Н. Косыгина США президентага, Англе премьер-министрага, Франце президентага дийча кхайкарало халкъий теркам тӀаззаб ӀарбиӢ мехкашта духьала Израила герза тӀемаща провокацеш йолаир бахьан долаш Гаргарча Малхбоалей районе эттача кхерамеча хьала.

Американски, английски, французски кепайоазоно Израилага а кур гадоахаршка а цӀенхаштта бара хоам санна лаьрхӀар Советски правительствана керте латтачо яхьийта послани. Кхыметтел израильски агрессораш хьаллоапаш йола малхбузехьарча кепайоазон органаш а хӀанз мукӀарал дакза яланзар ОАР-ин ӀарбиӢ кхыча пачхьалкхенашта духьала Израила укх тӀеххьарча ... ... кхераме довкаш кхьдола духьала ... тӀехье къаьстта чӀоагӀа укхаро йолаш хилара.

ДӀалийцачи территорешкара агрессора бӀу арабохкхылга дувцаш йола 1967 шера 22 ноябрера Кхерамзлен Совета резолюци цукъ гӀулакх долаш йолча оагӀонаша шийна леррагӀа кхоачашъяра ларда тӀа Гаргарча Малхбоаленора гӀулакхаш политически хьоастадара хоадамболаш тӀехьа латтача Советски Союзи, сабарен чӀоагӀен позици чӀоагӀа раьза хиина тӀаийцай ӀарбиӢ мехкий халкъаша. «Советски Союзо, — белгалдоаккх «Ар-Рисаля» яхача кувейтски газето, — империализмаи колониализмаи духьалара къовсамхо хиларах тарра Советски Союзи лоархӀамга хьежжа йола къаьтта позици лаьцай».

«Ахбар эль-Яум яхача каирски газето, ВӀашагӀкхийттача Штаташа Израиль хьалловцаш хилар харцахьа а лоархӀаш, белгалдоаккх, Советски Союз ӀарбиӢ мехкаш хьаллоацара позице тӀа оттаяь бахьанаш» агрессор хьаллоацаши Гаргарча Малхбоалене шийдоал оттаде гӀерташи йолча США-с уттаделча бахьанел овлангара эргаш хилар». «Советски Союз, — йоах газето, — шоай кортамукъале, суверенитет, лоӀам бахьан долаш къовсам лоаттабеча низашкахьа я».

ӀАРБИЙ ЦХЬОАГӀЮ ЧЮАГӀЛУШ ЛАТТ

Израильски доал деча гӀозарий агрессивни планашта юкъе зӀамига дакъа лацаш ӀарбиӢ мехкий цхьоагӀо бухъяккха гӀертаро. «Нью-Йорк таймс» яхача американски газето укх деношка экъ ца киташ яздора, ОАР-а территорена бомбаш чуетташ йола Израиль эггара хьалха мехка президент Насер а Гаргарча Малхбоалера беррига кхыбола прогрессивни лидераш а дӀебаха гӀерташ я яхаш. Цар когаметта, белгалдоаккхар газето, Израила духкегӀа мегаш бола наз оттарга догдолхаш ба Тель-Авиве.

Дунен империализма агентий бӀехача планашта шоай мугӀараш кхотадарца жоп лу ӀарбиӢ мехкий халкъаша. Цунна бокъонца тешаа ду ӀарбиӢ пхе мехка правительствашта керте латтараш вӀашагӀкхетар 9 февралe чакхдаьнача хана хиннача результаташа. Юкъерчал доацаш Израила духьала латтача ӀарбиӢ пачхьалкхенашта керте латтарий шоллагӀа совещани яр из. ОАР-а, Сире, Судана, Ирака, Иордане вайлаша дийцар укх тӀеххьарча хана этта тӀема хьал, Израила сигалера чубеча тӀема эскалаци яр, израильски агрессораш вӀашагӀкхийттача Штаташа хьаллацар, дӀахо йодача хана Израила духьала чакхйоахаргйолча тӀема операцей планаш санна дола лоархӀамегӀара дешаш.

Каирски совещане итогаша къахьекхар, кӀиръа бомбаш чуеттара ноавкъосталца ӀарбиӢ пачхьалкхенаш гора оттае шийна могаргхиларга агрессора догдаха хьашт ца хилар. Совещано дакъа лаьцараша шоаш яьча заявлене тӀа хьаккхийкадир, Израила дӀалийца ӀарбиӢ территореш мукъайоахилга кӀаштӀехьдаккха гӀерта чӀоагӀа лаьрхӀа шоаш хилар. ӀарбиӢ кхыча пачхьалкхенашкен цар халкъашкен кхайкарал дир цар агрессорацел дӀалийца территореш мукъаяккхар духьен къовсам лоаттабара дерригa низаш овргаргӀадахараи ерригача торонех пайда эцаран уж тӀахьехаш.

Империализмаца лоаттабу къовсам чӀоагӀбара Ӏалаьмате боккхача лоархӀаме да юкъерчал доацаш Израила духьала латтача пачхьалкхенаша агрессора новкъостал деши цун гадовхаш йола ВӀашагӀкхийтта Штаташ хоадамболлаш бехке яь хилар. Цар белгалдаьккхад, официально яь американски заявленеш йоллашехьа а ВӀашагӀкхийттача Штаташа ӀарбиӢ пачхьалкхений хьакъехьа тӀо-тӀа дуккагӀа моастагӀал дола позици лоацаш хилар. США-с хьаллоаш нагахьа санна ВӀашагӀкхийттача Штаташа хьал ца лоацаре дӀахо агресси лелае а дунен общественни уйлаш хам ца бе а могаргдоацаш йолча Израила экспансионистски планаш. США политикаи Израила цар деча новкъосталах, белгалдоаккх заявлене тӀа, кхерах хулийт Гаргарча Малхбоалемерчен дерригача дунен тӀарчен кхерамзлена а машара а. Дерригача адамашта хьалхашка шенхаштта бехктоххаме я США.

ӀарбиӢ шеррача общественносте чӀоагӀа къоабалъю Каире тӀаийца решенеш. «Аш-шааб» яхача ливански газето белгалдоаккхачох, цар «хьаккхайкаду империализмаи духьалара къовсам лоаттабеча ӀарбиӢ мехкий дерригача халкъий хьашташ».

МАНЕВР ЛЕЛАЕ ГӀЕРТ США

ВӀашагӀкхийттача Штатий сий а влияни а африкански кхыча шоай кортамукъале хьакхачен мехкашка чӀоагӀа лохдаларо моллагӀа леха а ну хьала хӀаллардоргдола яль ца лехача даргдоацача хховчадевц американски доал ду гӀоэараш. Къьнара империалистически политика Африкана лаьрхӀача «кердача стратеге» байракхи, кӀал бокъонца «керда ахкаь гӀертош я хӀанз Вашингтон.

ХӀанз кердача империалистически доктрина байракх яьлр 7 февралe африкански континента 10 мехка вахи ВӀашагӀкхийттача Штатий пачхьалкхен секретарь Роджерс ва. Лаккерча гӀулакха тӀерча американски визитера ну воашй лоархӀам белгалбоакх США исторе чухь духьашка пачхьалкхен секретарь официальни кхеса волаш Африке ваха хилара.

Вашингтонера ше аравалале хьаккагӀа Роджерса тьакхайкадир, шийна кагъю тӀа-тӀа дуккагӀа лакхлуш йола Африкацара ВӀашагӀкхийттача Штатий хьашта хьахьоккхаш хилар. Из къамаьл США-с африкански мехкий йоакхо ... хилара дола тешал санна хетийтар духьа цу сахьате оарцагӀдаьлар американски кепайоазув. Цхьабакъда, ма дарра аьлча дени дола къамаьл кхычох да. «Форин рипорт» яхача английски бюллетено тоьал гучахьа ма аилара, «Африка хьакъехьара Никсона политика дуккагӀа программатически маӀан долаш я, хӀаьта ма дарра аьлча цух маӀан да американски хьаштий йоакхо яр».

Фу деза ВӀашагӀкхийттача Штатийта Африкера? Цу хаттара жоп луш, ОАР-а информацие служба хулталхочо эггара хьалха белгалдаьккхар, США фуннагӀа дал а ӀарбиӢ мехкий мехкдаьтта рузкъашта эксплуатаци ярах дӀахо доходаш яха а шера 2,5 миллиард долларага кхоачаш уж ебае а гӀерташ хилар. Духьал ма бахьан долаш хьаллоцу цар ӀарбиӢ мехкашта духьалара Израила агресси.

Американски монополаш вӀалла дага а яц шоаш Къулбехьен-Африканска Республике дӀаухийта цхьа миллиард долларага кхоачаш йола капиталовложенеш сонае, е Къулбехьен Родезе лоамашкара доахача рудаша дача доккхийча пайдаех шоашта кхоача дакъа дита.

«Кердача стратеге» байракха кӀал ВӀашагӀкхийттача Штаташа африкански континенте лерхӀараш къьнара тӀема, экономически, идеологически гӀулакхаш да. Цар чӀоагӀагӀа хьаллоац израильски агрессораш, африкански халкъий кортамукъален къовсам Ӏотта Ӏабеш йолча Къулбехьен Родезе, ЮАР-а режимашца, португальски колонизаторашца гӀулакхаш щергӀа леладу.

Африка мехкаша юкъетт неоколониалистски доктринаши американски империализма стратегеши. «Янки, шоай ц Ӏа гӀо!» — цхьатарра кхайкадора Роджерс Тунисе веънача дийнахь хиннача йоаккхача демонстрацена юкъе дакъа лоацараша. Тахан из лозунг юха кердадоах Вашингтона эмиссар дӀа мел кхаьчача мехкашка.

ЛАТИНОАМЕРИКАНЦАШ ДУХЬАЛА УВТТ

Йоаккха событи хиннай Венесуэла столице—Каракасе. Хьалха ВӀашагӀкхийттача Штаташка ледугӀаш хиина мехкаш — американски пачхьалкхений Организаце членаш бӀарча цхьа фронт а яь духьалдаьннад американски делегаци шоашта качйоахка гӀертача решенашта.

ХьалхагӀа цӀаккха а ца нийсденнача тайпара чӀоагӀа ца ла ца дугӀар хьехьеккхар Межамерикански экономически социальни совета VIII-ча чрезвычайни конференце. Цу организаце хьалхагӀа цхьаккха духьале йоацаш кепаеттар американски монополеша Латински Америка йовхар законигӀа летийта гӀерташ йола. ВӀашагӀкхийттача Штаташа хьалхагӀа а кийчъеш хиина резолюцеш.

Цхьабакъда, хьувзадеш кулгаш тӀакӀалтӀадахара политика хӀанз харцхилар. Латиноамерикански мехкий викалаша массане а цхьатарра харцийр ВӀашагӀкхийттача Штаташа сина ерригаш а хӀана яц аьнна йола предложенеш, цу дакъе Латински Америке кхыча мехкаша дӀаухийта частни капиталовложенеш» континента мехкаш дегӀадоаладара юкъе лоаца конструктивни дакъа» лоархӀалда аьнна яьча решене проект а.

Цул совгӀа, конференца дакъа лоацаш хиначча вокхар дӀадехаш хиина дуккха лоархӀамера хӀамаш кхоачашдиза ялазар ВӀашагӀкхийтта Штаташ. Белгала аьлча, американски викалаша шоашта декхар тӀаийдар Латински Америка мехкашкара ВӀашагӀкхийттача Штаташка ухача товарашта керда довзонаш ца уттаде а хӀанзара таможенни тарифаш лохъе а.

Латиноамерикански мехкий викалаша дӀадийхар ВӀашагӀкхийттача Штатий торгови, финансови, экономически политика овлангара деиз хувцалга. Белгала аьлча, цар дӀадех, ВӀашагӀкхийттача Штаташа, массаза а, шоаш экономически новкъостал деча хана доал качдовладеш дола гӀулакхаш дутилга, цхьатаррача бокъонегӀа доаца торговле хьалеш хувцалга, бедала кийса маьхаш оттаделга, дегӀадоагӀача мехкий хьашташ Ӏохйехкалеш дола дискриминацион гӀулакхаш юхадоахийта.

Латиноамерикански мехкий общественносто лаккха мах бу каракасски конференце результатий. ВӀашагӀкхийттача Штатий диктате массаиа а цхьатарра духьала валар йоккха политически событи лоархӀ цо. «Ультимас нотисиас» яхача венесуэльски газето Латински Америкален ВӀашагӀкхийттача Штаташтен юкъерча гӀулакхашка керда этап дӀайолалар санна леархӀ из факт, Межамерикански форумашка цхьаккха духьале а йоацаш США-га шоай условеш качъехка йиш хиина хакаш дӀайаца, белгалдоаккх газето.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

«СО ЦХЬАЬ ХУРГВАЦ»

Шатгойнахь М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча драматически театре А. Мальсагова кхьайча «Со цхьаь хургвац» яхача лоамаш оттаьла спектакла премьера хилар.

ДӀаохача заман махкана кӀорча гӀулакхаш гучадоккхаш, цар шийн сийрдача вахара зо моастаргаш ... спектакле.

Ролаш лоаъмараш бар: Азаматов Ӏийса — Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа артист Е. И. Красницкий, Тимур — артист А. Б. Михайлушкин, Нина — Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артистка В. И. Плужникова, Зеза — артистка М. А. Слуцкая, Мари — артистка Малухина, Байбот — РСФСР заслуженни артист Г. А. Гладкий, ИбрахӀим — артист С. М. Нецепков, Зубайр — артист А. В. Мельяльин, Малика — артистка А. И. Константинова, Лейла — артистка Т. В. Доронина, иштта кхы а.

Гулбеннараша чӀоагӀа тӀехьа даргаш, ... тӀеийдар керда спектакль.

• • •

СУРТА ТӀА: спектакла сцена. Азаматов Ӏийсай роль лоавам Нохч-ГӀалгӀай АССР-а халкъа артист Е. Красницкий (аьрдехьа). Байбота роль лоавам РСФСР а Латвийски ССР а заслуженни артист Г. Гладкий.

И. ... сурт.

ЦО ХЬОККХАМ ТЕЛ

Заводе балха веъача хана ер ма йий аьпна ... яккха говзал йоаш вацар Азиев СаӀид. Аьшка-бетона цехе тайп-тайпара балхаш деш хилар из цу хана. Хана къовсаш, хӀаьдвалар фуд ца хоаш къахьегарда кастта цехе цӀи дӀахозийт кердача болхлочо. Шийн болх бешшехьа формовщика говзал Ӏомаю СаӀида. Цул тӀехьагӀа шоллагӀча разрядах формовщиккалла болх бе оттаву из. Балха опыт еце а дуккхача хана деза къахьегаш хьабоагӀача лакха говзал йолчарел вогӀа яц нов. Азиева ше из формаш. Шин шера гаргга шоллагӀча разрядах болх бу цо. Ховчох кхачам бал ца Ӏеш шийн балха говзал лакхъю СаӀида. Цул тӀехьагӀа разряд лу нов. Азиева. Цхьаккха да дӀадахийтац цо сменагӀа цаӀ-ах а кхы совгӀа а норма ца йоаккхаш. ХӀаьта кийчъю формаш цхьаккха гӀалат доацаш дика хул. ХӀана цехе дикагӀа вола формовщик ва СаӀид.

— Дика организатор хургволга хоаша гучадаьлча формовщиний бригадана кулгалде оттаву сиха нов. Азиев Цунга кулгал дхачалехьа шийна йиллача йаданех юэткъа мара ца лоархӀаш хиина бригада хӀана хӀара бетта пачхьалкхен план дикка тӀеххоачашъю. Январь бетта план 108 процент кхоачашъьй цун бригада болхлоша. ХӀаьта СаӀид ше бригадерча болхлоцта хьоккам а телаш къахьегаш хьавоагӀа. ТӀаккха мугӀарерча болхлошта а мича лов шоай бригадиралла тӀехьабиса.

Баьчча юбилей сийна шерра яхь а йоаржаь ико ма кхобеш къахьег нов. Азиева бригада. Февраль бетта хьалхарча декада задани толамца кхоачашъяьй.

Н. КАРПЕНКО,
«Чечингсельстрой» треста аьшка-бетона завода аьшка-бетона цехе начальник.

ЦХЬАННЕ АЬННАР ШОЛЛАГӀЧО ЦА ОАЛАШ...

Бытовой гӀулакхаш деча дуккхача коллективашка дика вӀалатӀехьбаьккхаб шоай болх, чӀоагӀа къовсам лоаттабу шоаш болча вена саг лерттӀа гӀулакх а дал дӀавахийтара, наха гӀулакх дара культура лаккъара. Царех я масала, А. М. Юсупов керте латта Грозненски сахьаташ тоадеча центральни мастерской коллектив. Цига деха сахьат дальш вена саг дог долаш мара дӀаводац. Мастерске болхлошта ханнаьлен дикен тоаду сахьаташ. Цар тоадаь сахьат шийса лелац, аьнна, саг юха вагӀац мастерске. Жалобий книжка тӀа даь йоалош бер кал кхаш мара дац.

Цхьабакъда, иштта дика лелац наха бытови гӀулакхаш дара болх бытови гӀулакхаш деча пхьайолча мастерскашка, приемни пункташка. Хала хето а бытови гӀулакхаш дара бокъонаш тедхаеш, баьча балхах ца доагӀа айчаш доахаш моттигаш шийсу.

Укх бетта аьхлагӀча дийнахь тхо хийделар № 2 йолча Грозненски горбыткомбината сахьаташ тоадеча шоллагӀча мастерске. Цига тхана укх тайпара сурт хьалхашка эттар. Посетителе дӀакховдадир кхаьккаьха сахьат. Мастер нов. Аллазов сахьата ногӀар хьа а лаьккха хьежар цукга. Цунна ба безар дукха болх болга хьахайта оагабеш санна корта а оагабаь хьаттар цо — «Сиха деза хьона ер сахьат?».

— СихагӀа ма хул динагӀа да,— аьлар кхалсаго.

— Сахьат шин-кхаь дийнахь мара кийча хургдац, укхаьна ба бе за болх дукха бо. Мастера дувцачох, сахьатах йоаяка дуккха оатхалаш еха яр. Из тоадерг бала беза мах кхо соми 60 кепиги бар.

— ХӀаьа Ӏа фу дувц, нохкъост, итт минут хьалха укх сахьатага хьежача мастера ма аьларий бочо нок яха оатхал хьаттӀаоза а басхель яха оатхал дӀакотта а мара езац, кӀезига чӀоагӀде дезаш да сахьата винткаш я. ПрейскурантагӀа ма болх берг мах бакхха бегӀац, нагахь сахьат цӀеп ца лойя. Из мастер мукъа ца хилар бахьан долаш, шуй мастерске вий со, — яхаш дувц посетителa.

— Нагахь санна хьай сахьат тоадайта безам бале тоадайта, беце хьай безам болча гӀо, — аьлар нов. Аллазова. Цул тӀехьагӀа цунгара сахьат дӀа а яйна цунна лелла вагӀача мастерской заведующе нов. Шубаева сахьат тоадерг 3 соми 80 кепиги дийхар, сахьат цӀенде дезаш да, аьнна, бахьан а даьккха. Гуш ма хиллара цхьана болх беча сахьаташ тоадеча мастераша беш бола лоткъам цхьатерра бац. Минут даллехьа ах сом чудахьа баьлар сахьатах бакхха мах. Сахьат деха мичал, хӀаьта ма цӀендерг бала беза мах 1 соми 98 кепиги мара бац, сов доакха 1 соми 14 кепиги сендукъа доаккх аьнна, цу гӀулакха цхьа баьлан дакхаа гӀерт мастерской заведующи а.

Цул тӀехьагӀа цу лайха йийнане мастерскена ткъаьх метр мара гаьна йоацача № 2 йолча горбыткомбината кхоалагӀча мастерске кхьачар из сахьат. Шоай йоалахоша дийцар дицдеш дар цигарча сахьаташ тоадеча мастера В. Ш. Богатырева дийцар. Сахьата маятник, кхьйола оатхалаш телхай, цӀенде дезаш да. Ремонта мах 4 соми 20 кепиги да.

Из иштта хила йиш яц, предложене книжка дал сона, аьнна, дийхар сахьата дас. Цхьабакъда книжка дола тугаш вацар нов. Богатырев. Пачхьалкхен план кхоачашъе еза тха-м йоах цо. Нахагара сов ахчаш а доаллаш кхоачашъе езаш йий-теш пачхьалкхен план? — хетт вокхо.

Шийн новкъост бехказа ваккха гӀерташ, бехк ца баккхар дех воаккхагӀвовча мастера И. П. Кукулиева. Сахьат тоадерг 3 соми 82 кепиги мара доаккхдергдац, — йоах цо. Хьаи, малагӀчо кхачех тешаргва укхаза?

Сахьат тоаде кхы а дуккагӀа балхаш де дезен хилар № 2 йолча горбыткомбината № 11 йолча мастерске мастер Вайсоев Ӏусам волча кхаьчача. Сахьата мара (волосок) гоамбеннай, чӀоагӀбе безе вални, цӀенде даза сахьат. Из бола берг 4 соми 11 кепиги доаккхаргда, — аьлар цо.

Цхьан мастера аьннар шоллагӀча ца оалаш, цхьанне бийха мах шоллагӀчо ца бехаш, иштта сахьат шийла дукха гобеха дийнар тха.

ЦӀенхаштта кхоачамбоацараш нийслу кога гӀирс тоабеча, приемни пункташ балхаца а. Грозненски № 4 йолча горбыткомбината № 42 йолча премни пунктай болхлой кога гӀирс, тоабере сов алчо даха Ӏемаб. КъайеерцӀейн ца луш прейскурантагӀа да богӀа мах боах цар. Масела, 5-ча февралe цу пункта приемщика Багратион Иван Павловича кхалкхаьла цикашта кӀоажаш тохарг 1 соми 18 кепиги дийхар, цох богӀа мах цхьа соми кхо кепиги мара боацашехьа. Ше бакъ ва, яхаш, дукха къийсар цо клиентаца, цхьабакъда мастерской заведующе нов. Азаяна ше харцхилар дӀахайтача, гӀалат ваьннав со, бехк ма баккхалаш яхаш бехказа вухаргвоа, Багратин.

Кога гӀирс тоабеча премни пунктай коллективашта юкъе эрхача социалистически ялае хьалхара моттиг яьккхай, мастер-приемщик Абдурахманов Салаудин керте латтача № 4 йолча горбыткомбината № 55 йолча мастерской коллективо.

Бакъда нахагара доагӀачул совгӀа ахча дахара а хьалхара моттиг яьккхай цо. Иккаита кӀоажаш тохарг цига бийха мах 3 соми 20 кепиги бар. Хоаш ма хиллара доагӀачул совгӀа доаккхаш хилвар 2 соми 17 кепиги да. Хьадийхача хьадаш предложени книжка а хилазар.

— Книжка яача фу де воал яьо нох, книжка тӀа йоалош даргал совгӀа тхона ца латтъаш моттигаш йисанц, нох тхона бех бахк а бац а бергба аьнна хӀама а даи, — йоах цу гӀулакха, шийгара дахничо гӀалата сагота воацача, хӀаьзина тхьа ца хетачо мастера нов. Абдурахманова.

Шийна бӀаргга ца дайча тешаргвоацаш кӀорча сурт хьаьккхаша отт Калинина цӀерагӀча поселкерча № 1 йолча горбыткомбината № 11 йолча ателье вахача сага. Ателье дӀачувальначох ... укхаш укх шера а дӀа ца вахача санна ... ба латт нукхаш, хьаьте ... ... дукха нуккаш латт. Художника хийада сурташ дика йиш йолаш ... ... чухьеххар ... тара белла ... ... дукха новкъостал дац, цудухьа полтош тӀа е йийха хӀамаш тегаш багӀа ателье болхлой. Оаха йийцар ремонташ ю мастерскаш приемни пунктах ерригаш а наха бытови гӀулакхаш деча министерства я. Хатта дог доагӀа довзацалий цу министерствале керте латтерашта шоай ремонтни мастерскашка латта гӀулакхаш?

В. КОСТОЕВ,
З. ГАГСАНОВА.

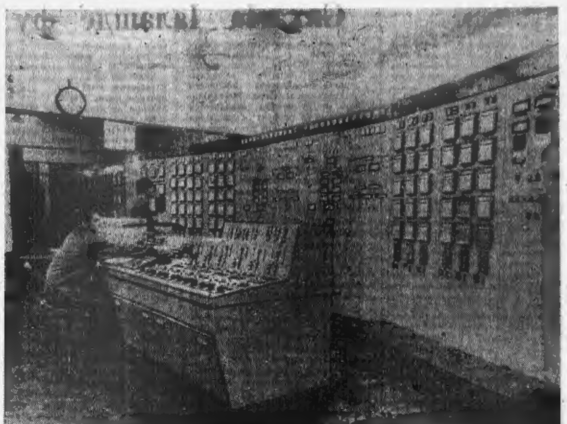

ЧССР. Дукха ха йоацаш эггара хьалхара продукци еннай тайшача кӀораца летаеча Вршеловерча кердача газови заводо. Советски Эскаро Чехословаки мукъаьякха 25 шу дизара сийна яхь лаьцана гӀишлошъерашеи монтажникашеи ханал хьалха эксплуатаце дӀелнай шийна керттера технологически линеш.

Юккъаьнда 240 эзар гаргга кубически метр газа тергъа предприяте денен бийсанен. Ерригa мощносташ кара ерзаьччул тӀехьагӀа республике эггара йоккхагӀа хургъя из шера 1 миллиарди 300 миллиони совгӀа кубически метр газа а луш.

СУРТА ТӀА: цу пульто тӀахьожам лоаттабу ерригача завода балха.

ЧТК—ТАСС сурт.

КУРГАН-ТЮБЕ—ЯВАН

Машинникъ буллаш латт Таджикистана къулбехьене

Яьссаленна мийрре духьал а этта Явански атагӀа гӀолла шера дӀадаьржа цела бовиби лелабеча бирь боахама кхаш а къона город а. Бовиби лелабу из Таджикистана керда район хиэхина дукха ха яц.

Цхьабакъда, таханара Яван — бовиби хиина Ӏеп, Укхаза кьаьлсш латт йоккха промышленни комплекс. ХӀаьта цунна юкъе керттерьяр электрохимически комбинат я. Шовзткъа совгӀча тайпара хургъя химе цу йоккхача гиганта арахецаргйола продукци. ХӀанз укхаза хьалъеш латт цун промышленни база — ремонтно-механически завод; ТЭЦ, кхьйола предприятеш.

ЧӀоагӀа дегӀаена промышленни зона а хиина дӀаотташ латт Таджикистана къулбехье. Цхьабакъда, из край кераерзара новкъарле ер наькъаш ца хилар да. Цудухьа хӀанз къаьстта боккхаха лоархӀаме из 264 километр бӀаьхаь Термез — Курган-Тюбе — Яван машиннекь биллар. Цу наькъа тӀа гӀолла дӀакхухьаргъя Явански электрохимически комплекса продукци, Хатынрабата мехкдаьтта, сурхидарьински кхашкара дуга, Вахшски азотнотукови заводера удобренеш.

Чоалхане геологически хьалаш долаш йолча моттиге гӀолла чакхбоал никъ. Термезара хьабоалабенна, бархананашта юстара гӀолла, лоамаш а техаш, городе Курган-Тюбе дӀакхоачаргба из, хӀаьта цигара — Яване. Итт миллион гаргга кубометр лаьттана лоаман чхарийи тӀакӀалтӀа класса езаргья керда никъ буллалрий.

Леонид СОМОВ.
(АПН).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грозненски хувцалуш морхаш а йолаш, Ӏуйрийна цхьоццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гӀийло, гӀаьхха боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гӀолла 5—10, Грозне— 7—9 градус йӀовхал йолаш хила а тарлу. ДӀахорча шин дени шин буса морхаш а йолаш, юкъ-юкъе ена а екхаш, наг-нагахьа даьгӀо йоачан а йолаш, цхьоццайолча моттигашка дохк а доаллаш, лоамаш хувцалаш, гӀийло мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 3 градус шелагара 2 градус йӀовхалга кхоачаш, денношка — 18 февралe 5—10 градус йӀовхал йолаш. 19 февралe 0 градусагара 5 градус йӀовхалга кхоачаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ЛадугӀа, хьажа

РАДИО
17 февраль

6.30 — «Юрта Ӏуйре» (эрсий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Родигина илли. 8.45 — «Советски Ӏалдал бакьан». Гражданский тӀем-тӀа дакъе лоацаш хиинача, Альтемирох йола очерк (гӀалгӀай меттала). 16.20 — Ленински юбилейне махъадолхаш. «Гойтинский» совхоза парторганизаце секретара Кариева ду къамаьл (нохчий меттала). 16.30 — «Депутатий болх» ... ... радиокорресподенци (гӀалгӀай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Иллеши, эшараши, халкъара эшараши. 17.30 — «Вай индустриальни нохи» (эрсий меттала). 17.45 — Фашистски Германи эшаь 25 шу дизар. Дахье лорае кийча хилар» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
17 февраль

17.55 — Передачий программа. 18.00 — Телевизиони кердадераш (нохчий, эрсий меттала). 18.30 — Миллионий Ленински университет. Ӏилмаш коммунизма кхоччашле дезаш тӀаетта дешаш. «Коммунистически кхетамца кхевара керттера ильчьюш». 19.00 — «Агайнски меттала къамаьл ду саха». 19.30 — Киножурнал. 19.40 — 02 ладугӀаш я. 20.05 — Шовна, бераш. 20.15 — Спортивни дневник. 20.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.35 — «Нигел поступила» яха художественни фильм. 22.00 — Передачий программа. 22.10 — Документальни фильмаш ...

РАДИО
18 февраль

6.30 — «Юрта Ӏуйре» (нохчий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.30 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 8.25 — Илли деших Гелеше. 8.43 — «Къона тӀехье» (эрсий меттала). 16.00 — Ленин ваь 100 шу дизарга. Ленински кооперативни плана Нохч-ГӀалгӀайчоь ... беседа (гӀалгӀай меттала). 16.15 — Нохч-гӀалгӀай эшараш. 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 19.30 — «Къонаха» (нохчий меттала). 20.00 — «Прогресси ... ... радиокоружные (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
18 февраль

18.00 — Передачий программа. 18.05 — Ленина керте мугӀарерчар. Жарков (нохчий меттала доекку). 18.15 — «Найденыш» кинопрограмма яха документальни фильм. 18.35 — Ялат кӀаьле кхаладенеш. 18.55 — Телевизиони кердадераш. 19.10 — Хоамаш. 19.15 — Грозненски гарнизоне оркестре концерт. 19.35 — Шовна, бераш. 20.00 — «Балтийски сийле» яха художественни фильм. 21.30 — Передачий программа. 21.55 — Документальни фильмаш ...

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам. — 3-30-11; бохтинча секретара — 3-34-39; партийни вахара культура, промышленносте отделий — 3-42-30. Юрта бахамий письмаш отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцие проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ04082 Заказ № 1120.